



אנשי ישוראל

י"ו ט
פסח
תשפ"ה

גליון
תס"ב

השיעור השבועי

מפי מורינו הרה"צ
רבי יצחק שמואל אהרן לעוזר שליט"א

השיעור נמסר ביום ד', בשעה 23:30, ניתן להאזין בקו:
בארץ ישראל: 077-2233-223, בארה"ב: 845-510-6314

בית של שלום ואהבה, ויזהרו מן ה'אש'!
שזה פירוש מאמרם ז"ל 'איש ואשה זכו
- שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בִּינֵיהֶם'; כי אצל ה'איש'
יש י', ואצל ה'אשה' יש ה', וביחד הוא
צירוף שם י"ה, שזה מה שמאחד אותם,
אבל אם ח"ו מוציאים את ה' וה' - נשאר
'אש' ו'אש'... ו'אש' הוא דבר המזיק ה"י,
וכמו שמוצאים אצל "ד' אבות נזיקין",
שאחד מהם הוא "המבעה וההבער",
וכמ"ש (שמות כב, ה) "כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמִצָּאָה
קִצִּים", ומכל-שכן אם יש 'אש' ועוד 'אש'
- זה הורס את הכל, רח"ל... וכמה צריכים
לעבוד על העניין הזה!

וזה בעצם הקדמה אל הקדושה
הגדולה שאליה אנחנו מכינים את
עצמנו - להיכנס בעזרת השם יתברך
ובשעה טובה לחג הפסח הקדוש "זמן

חסדי השם יתברך, אנחנו אווזים
עכשו ביום חמישי פרשת צו, קודם
שבת הגדול חלק שני, והיום זה י"ב ניסן
שבו נשלמים י"ב ימי הקרבת קרבנות
הנשיאים, ומחר נקרא בעזרת השם
יתברך את קריאת "זאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ",
שזו ההשלמה של קרבנות הנשיאים -
שחינו את המשכן והמזבח.

ודיברנו בשבועות הקודמים בעניין
פרשיות אלו העוסקות בענייני המשכן,
ש'בנין המשכן' הוא שאנחנו עוסקים
בבנין הבית שלנו, שבכל בית יהיה מקום
להשראת השכינה, וכמאמרם ז"ל (סוטה
יז.): 'אִישׁ וְאִשָּׁה זָכוּ - שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בִּינֵיהֶם';
וכמה אדם צריך למסור נפשו שהבית
שלו יהיה מקום של השראת השכינה!
וכמה צריך לשמור שהבית יהיה תמיד

כשאוכל את המצות בכל שבעת הימים, הרי מקיים מצות עשה מדאורייתא של **"שבעת ימים תאכל מצות"**, ובפרט מצוה כזאת נפלאה, שמכניסה באדם רפואה: **עוד חתיכה של מצה - עוד חתיכה של רפואה! עוד חתיכה של תרופה!** אדם יגיד: 'קשה לי לאכול מצה... הבטן שלי לא מעכלת את המצות...' ואשרי הזוכה לקיים את זה בתמימות ופשיטות - **לאכול כזית מצה!**

וכמו שמובא במשנה גבי חג הסוכות, שיש חיוב לאכול י"ד סעודות - בכל יום בוקר וערב (סוכה ב,ו), כן גבי חג הפסח - יאכל בכל יום שתי סעודות: יטול ידיים ויאכל כזית מצה; מה כבר הוא משקיע בזה?... נוטל ידיים, מברך ואוכל כזית מצה, ואח"כ מברך ברכת המזון, ומה הרווחת? **הרווחת עוד תרופה! עוד רפואת הנפש ורפואת הגוף!** זה 'מרשם' קדוש של הקב"ה, שהוא **"א-ל רופא רחמן ונאמן"**! אם הקב"ה כותב לנו את ה'מרשם' הזה, מה צריכים יותר מזה?...

בזה אנחנו צריכים להכין את עצמנו לקראת ימים אלו.

וכאמור, אחת מן ההכנות שצריכים היא: **לעבוד על הבית שלנו! שייזהרו שיתקיים בבית 'איש ואִשָּׁה זָכוּ - שְׂכִינָה**

חרותנו', שאם אדם זוכה באמת לנצל את הימים הקדושים האלו - הוא יזכה לחרות אמיתית, וכמאמרם ז"ל (שמות רבה מא, ז) על הפסוק (שמות לב, טז) **"חרות על הלחם"** - **'מהו חרות? חרות ממצֶלֶךְ הַמָּוֶת, חרות מִצָּרֵי הָרֶעַ'**; ולזה יזכה אם יכניס עצמו באמת בקדושת ימי הפסח, ויהיה שמור מן החמץ בשבעת ימי הפסח, ויאכל מצות - יציית ל'מרשם' וייקח את התרופה שהקב"ה נותן לנו למשך שבעה ימים^[8]: המצות הקדושות, שהן **'מיכלא דמהימנותא'** - מאכל של אמונה, ו**'מיכלא דאסוותא'** - מאכל של רפואה, ותיקח את התרופה הזאת במשך שבעה ימים, ותהיה בן־אדם אחר לגמרי... **אלו הם שבעת ימי פסח, שהקב"ה נותן לנו את ה'מרשם': "שבעת ימים תאכל מצות!"**

ואשרי אדם הזוכה לקיים את זה בתמימות ופשיטות - **לאכול מצות!** אכן, חובת אכילת המצה היא בליל פסח, וכמ"ש (שמות יב, יח) **"בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מִצֹּת"**; זוהי מצות עשה מדאורייתא! אך עם כל זאת, כפי המבואר בפוסקים (כן פוסק הגר"א), כל כזית מצה שאוכלים במשך שבעת ימי הפסח - מקיימת את מצות אכילת מצה! אכן, זו לא מצוה חיובית, אדם לא מוכרח לאכול בדווקא מצות, ויכול לאכול גם דברים אחרים, אבל

א. בגשמיות, כשאדם מקבל 'מרשם' מרופא, וכי הוא מקבל את זה למשך חודש?... מקבלים 'מרשם' של תרופות למשך שבוע, ולפעמים ארבע־עשרה יום, אבל לא לזמן ארוך.

שְׁרוּיָה בִּינְיָהִם; כמה חשוב שכל ההכנות לחג תהיינה עם רוגע, ולא עם מריבות וצעקות! האשה מקפידה: 'למה מפריעים בניקיון?!'... והבעל עונה לה וכו', ולפעמים מדובר על 'חומרות' שונות ואי-הבנות בין בני הזוג, וצריכים לדעת: **אנחנו הולכים עכשיו לקבל רפואה! לנו, למשפחה, לילדים, לכולם!** א"כ הבה ונלך ביחד לקראת זה, ונעשה את הכל בשיתוף פעולה, ונקבל את הרפואות ביחד!

הכלל, צריכים להיזהר בעיקר שלא תשלוט ח"ו ה'אש', ולא להוציא את ה' והה' מן ה'איש' וה'אשה', שזה השם י"ה המרמז על המוחין, אלו המוחין הקדושים; איתא בספרים הקדושים, שבליל פסח מקבלים מוחין חדשים! **המצות והיין - זה מוחין קדושים! אדם זוכה למוח חדש!** שזה עניין של חירות, שזוכה לצאת מכל הקטנות-המוחין ומכל הבלבולים שלו, והפה שלו נשלם באור גדול!

ובל נשכח שזהו כל העניין של הפסח - **'פסח' אותיות 'פה סח'**, כי העבודה של חג הפסח בכלל, וליל פסח בפרט, זה בעיקר ע"י **הפה** של האדם, הן במצוות האכילה שע"י הפה, והן בדיבורים של הפה, שזה עיקר מצות הלילה הקדוש: **"והגדת לבנך"** - שיש מצוה לספר ביציאת מצרים, ואכן בכל לילה יש מצוה לזכור את יציאת מצרים, וכמו שאומרים

בפרשת 'ויאמר': **"אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים"**, אבל בלילה הקדוש הזה יש ענין **'לספר ביציאת מצרים'**, ו**'לספר'** הוא לשון של **אור** [בבחינת (שמות כח, יח) "נִפְךָ סִפִּיר וַיִּהְיֶה"], שע"י הסיפור הקדוש יאיר לו לאדם, שזהו המובא בהגדה על רבותינו **'שְׁהִי מְסַבֵּין בְּבִנְיָן בְּרַק, וְהִי מְסַפְרִים בִּיציאת מצרים כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית'**; כי הרגישו כזה אור מסיפורי הצדיקים ביציאת מצרים, עד ש"הגיע זמן קריאת שמע של שחרית", שהוא ענין של **גילוי שכינה!**

ובתוך ההגדה אכן מגיעים אל הפסוק הזה: **"ובמרא גדל - זו גילוי שְׁכִינָה"**; ואצל צדיקים המילים האלו היו נאמרות בהתעוררות נוראה מאד, וכך מספרים על **רבי נתן זי"ע**, שאמר זאת בכזה אור, עד שנפל פחד על כולם, וכן מסופר על החוזה **מלובלין זי"ע**, שהיתה דרכו שבכל ליל הסדר היו פניו מכוסות עם טלית, וכשהגיע למילים אלו: **"ובמרא גדל - זו גילוי שְׁכִינָה"**, כל התלמידים נפלו 'כורעים' על הרצפה... כי הרגישו כזה אור גדול, ה'חוזה' הקדוש הוריד כזה גילוי שכינה - עד שלא יכלו להכילו... [וכמו שהיה בביהמ"ק ביו"כ, כששמעו את השם הקדוש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה, היו כל העם כורעים ומשתחוים ואומרים 'ברוך, שם כבוד

מלכותו לעולם ועד¹].

מסוימים שמחמירים בהם, אבל הכל צריך להיות עם חשבון, ולא להחמיר סתם!

אכן, אנחנו מחמירים שלא לאכול מצה 'שרויה' בפסח, כן המנהג שלנו, כך מוהרא"ש הנהיג לנו, וכך אנחנו עושים! אמנם יש כאלו שלא מדקדקים בזה, אבל כך אנחנו קיבלנו ממוהרא"ש! וזה לא שאנחנו חידשנו את זה, אלא זה מהפוסקים ומהראשונים - וכך המנהג שלנו, שמדקדקים בזה! ואם יש כאלו מהמשפחה שלא נוהגים בזה - מותר לכל אדם לנהוג כפי ההנהגות שקיבל! הרי יש לך ב"ה רבי, יש לך מלמד, יש לך מורה המורה לך את הדרך, וכך המנהג שלנו - שמדקדקים לא לאכול 'שרויה'! וכן לעניין אכילת 'קטניות' - אנחנו לא אוכלים את זה בפסח, ואם יש אחרים שהן אוכלים את זה - שיהיו בריאים... אבל זה המנהג שלנו!

אלו שתי דוגמאות של חומרות שאנחנו נוהגים בהן, אבל רבינו אומר שם בפירוש, שלא צריכים להיכנס מן החומרות לעניינים של שיעענות וכו', שכלול בזה גם ענייני החומרות באכילת המצה, שהוא מכניס את כל הכזית ביחד, ובקושי בולע את זה וכו', ואח"כ מגיע ח"ו לידי סכנה... תאכל "כדרך אכילה", ובשמחה!

כי בליל הסדר יש ענין של גילוי שכינה, וזה צריך להיכנס באדם לא באופן 'חד-פעמי'; אדם עלול לחשוב: 'הנה אני עובד כ"כ קשה לקראת, וגם האשה עובדת קשה, ומכינים את הכל, ואחר כל העבודה מגיע היום הראשון של פסח, ואח"כ חול המועד שבעה ימים, וחלפו ועברו להם הימים'... לא! הימים הקדושים האלו - זה דבר שקונים בנפשנו! בפסח קונים "חירות"! מקבלים מוח אחר לגמרי!

והעיקר - בפסח קונים את הלימוד איך להישמר מעניין של כעס וקפידות, שעל זה צריכים לעבוד כ"כ הרבה בתוך הבית! וזה צריך להיות 'מבחן' אצל האדם: אם יחד עם כל ההכנות והעניינים שעושים בשביל החג, מגיעים לידי כעס, קפידות, צעקות ומריבות, - משהו 'לא בסדר' שם... אתה לא מקיים את ההלכה...

אדם שומע זאת וטוען מיד: 'אבל אני מדקדק בהכל עפ"י ההלכה... הכל מצוחצח ונקי'... אבל אם זה מביא אותך לכעס וקפידות - סימן שאתה לא על המסלול הנכון! כי התורה הקדושה (משלי ג, יז) "דַּרְכֶּיהָ דַּרְכֵי נָעִם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם" - הדרך של התורה היא 'דרכי נועם'! ורבינו הזהיר בפירוש בשיחות הר"ן (סי' רלה), שאכן יש בפסח דברים

לדעת עלידו האם כל ההכנה והגישה שלו ללילה הסדר היא על נכון - כשזה עם רוגע, שמחה ואהבה! והוא נזהר מאד לא ליפול לשום כעס וקפידות - יהיה מה שיהיה! הנה עוד לא התחיל קידוש, רק מוזגים את הכוס הראשון, וכבר המפה אדומה... ועתה מנסים אותך: מה תעשה עכשיו?... האם תחזיק מעמד ותהיה רגוע ושמח - 'אה... ברוך השם! יש לנו לכבוד פסח מפה אדומה'... ומתחילים 'קדש' - עושים קידוש...

וזה הגישה של האדם אל הלילה הקדוש הזה - עם רוגע וסבלנות לכל המשפחה, וזה למי שזכה כבר להתחתן, ויש לו ב"ה אשה וילדים, ומי שלא זכה עדיין - "כָּאֵן הַבֶּן שׁוֹאֵל מֵאָבִיו", שלא יהיה בטלן ויבקש שיזכה למצוא את בת-זוגו, ועל-כן מקדימים את י"ב ימי הנשיאים, שמסוגל למציאת הזיווג ולבנין הבית.

והכלל, כשמגיעים לחג הפסח, צריכים להגיע לעניין של "חירות" - 'אני זורק את כל ההקפדות האלו!'. ואם אדם באמת יזכה לזה - הוא יקנה את זה על כל השנה כולה! זה לא "שבעה ימים" של פסח וזהו... הרופא נתן 'מרשם' של תרופה לשבעה ימים, ובהם אוכלים את המצות, וזוכים לרפואה!

וצריכים לשמוח עם המצות הקדושות - אכלת כזית מצה? תשמח עם זה: "אֵה,

רבי נתן מסביר, שהעניין של מצה הוא כ"כ גבוה, כי זה ענין של שמחה, שלא מניחים לזה להיכנס בתוך אוויר העולם ויחמיץ, אלא הולכים בתמימות ופשיטות - קופצים ומדלגים בזריזות! את המצה עושים בזריזות, ואין זמן לדיבורים ושאלות - רק לשמוח יש! דולגים וקופצים על הכל!

שזה הסוד של 'פסח', שנקרא על שם הדילוג והקפיצה, וכמ"ש (שמות יב, כז) "זָבַח פֶּסַח הוּא לָהּ אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם" - שזה ענין של 'פסיחה' ודילוג, כי-כן טבע הרוקד - שהוא דולג וקופץ, שמגביה את רגליו וזוכה להמתקת הדינים (ליקו"מ ח"א סי' י), וזה כל העניין של פסח - ובפרט ליל פסח - בקפיצה ודילוג! עושים את זה בשמחה גדולה - אדרבה! אשרי מי שעושה איזה ריקוד עם הילדים באיזה זמן בחג הקדוש הזה!

כי אם הפמליא של מעלה באים אלינו, והם עושים רקידה על גג הבית שלנו וכ"כ שמחים [וכמו שרבי משה לייב מסאסוב זי"ע אמר, שהקב"ה כביכול עם פמליא של מעלה ורקדים ביחד על הגג ואומרים "פה גר יהודי!"... איזו שמחה!], כמה אנחנו צריכים בתוך הבית שיהיה "זה לעומת זה" לשמוח ולרקוד ביחד!

וזהו 'מטר המדידה' שאדם יכול

היה עמו באותו זמן וכו', אבל מספרים בדרך כללית: "זכיתי לדעת מרבינו!" - 'מצאתי ספר, מצאתי צדיק, זכיתי לצאת ממצרים! הייתי תחת יד פרעה, שרוי בעבודת פרך ומרירות וכו', זכיתי למצוא את הצדיק שהוליך אותי להקב"ה! ילדים יקרים, זה נקרא "יציאת מצרים"!..."

הילד רואה בכל התמונות של החבורות את הדמות של פרעה - איזה אדם משונה, ורואים את כל השוטרים עם השוטים בידם וכו', והילד מבקש: 'אבא תספר לי על יציאת מצרים...' ואתה אומר לילד: אני אגיד לך "סיפור יציאת מצרים": בהתחלה אני לא ידעתי מכלום, זכיתי להתקרב ולדעת מרבינו, לדעת מצדיקים, והתחלתי לחיות! יצאתי ממצרים! זה נקרא "סיפור יציאת מצרים"!

וזו מצוה להגיד את זה - מצוות "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ", שזה החינוך של הילדים, לספר להם את הסיפורים האלו!

הרי לנו, שעיקר מצות הלילה הוא ע"י הדיבור, שזה 'פסח' - 'פס'סח', וס"ח בגימטריא חיים, כי אדם שמתחיל לספר ביציאת מצרים - הוא זוכה לחיים טובים! אדם שיודע איך להשתמש עם דיבורי פיו - הוא זוכה לחיים טובים!

ומנהג אנשי שלומינו להגיד את כל זה בקול רם, וכמו שאומר רבינו (ליקו"מ

רבונו של עולם! איזו שמחה!...) מסופר על צדיקים, שהיו מנשקים את המצות מרוב שמחתם וחביבותם אל המצות הקדושות! הרי מנשקים את התפילין? מנשקים את המזוזה? אז מנשקים גם את המצות! איזו שמחה וחיות! רבינו פעם אמר: 'כְּשֶׁאוֹחֲזִים אֶת הַמִּצָּה בְּיָד, אוֹחֲזִים כְּבִיכּוֹל אֶת הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּיָד; כִּי הַקַּב"ה מַתְּלֵב בְּתוֹךְ הַמִּצְוֹת הַקְּדוּשׁוֹת!'

והנה, מצוות אכילת המצה היא המצה היחידה שנשארה לנו שהאכילה בעצמה היא המצוה, כלומר: בזמן שביהמ"ק היה קיים, היתה אכילת קרבנות, והיו כמה מצוות של אכילה, אבל המצוה היחידה שנשארה לנו תמיד - זו מצות אכילת מצה [דהיינו, אמנם ישנן אכילות שבת ויו"ט, שזה ג"כ מצוה, אבל פה מדובר שהמאכל "הזה" הוא המצוה - אלו המצות הקדושות, שעליהן כתיב "בְּעָרֶב תֹּאכְלוּ מִצֹּת", זו המצוה היחידה שנשארה לנו באכילה].

וקודם אכילת המצות, מתחילים את כל אמירת ההגדה - "סיפור יציאת מצרים", שישנה מצוה לספר ולדבר מזה כמה שיותר! לספר ניסים ונפלאות של הקב"ה! והיה מנהג אצל אנשי שלומינו, שהיו מספרים בליל הסדר באיזו צורה ובאיזה זמן את סיפור התקרבותם לרבינו; אכן, לא צריכים להיכנס לכל הפרטים מה

צדיקים שאז מתקיים הפסוק (תהלים מ, ט)
"וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מַעֲי" - בתוך המעיים שלי
 נכנסה התורה!

מסופר על הגה"ק רבי חיים מצאנז
 זי"ע, שפעם אחר עריכת ליל הסדר, הטה
 את עצמו בשכיבה של חרות על מיטת
 ההסבה, והניח ידו הקדושה על בטנו
 ואמר בהתלהבות גדולה: **'שִׁישׁוּ מַעֲי**
שִׁישׁוּ! כִּמָּה שְׁמוֹת יֵשׁ בְּכִזִּית מִצָּה, וְכִמָּה
שְׁמוֹת יֵשׁ בְּמִדּוֹר וּבְאַפִּיקוֹמָן וְכִרְפֵּס וְכוּרָה,
וְכִמָּה שְׁמוֹת יֵשׁ בְּאַרְפֶּעַ כּוֹסוֹת וּבִהְגָּדָה,
וְכִלָּם בְּאַחַד יָרְדוּ לְתוֹךְ מַעֲי, שִׁישׁוּ מַעֲי
שִׁישׁוּ, כִּמָּה שְׁמוֹת יֵשׁ בָּכֶם כְּעֵת!... והכל
 בתמימות ופשיטות, שאדם יודע: למה
 אני אוכל את כל זה? כי כך הקב"ה ציווה
 אותנו!

הכלל, בלילה הסדר מכניסים לתוך
 הפה אכילות קדושות, וממילא אח"כ
 מוציאים מתוך הפה דיבורים קדושים,
 וכמו שרבינו אומר על הפסוק (בראשית מט,
 כא) **"וַתִּפְתָּלִי אֵילָה שְׁלַחָה הַנְּתָן אֲמָרִי שֹׁפָר"**
 - שכשאדם מכניס בתוכו את האכילה
 בקדושה, אח"כ יוצא ממנו **"הַנְּתָן אֲמָרִי**
שֹׁפָר" - מאמרים של יופי **[שֹׁפָר]** לשון
 שיפור ויופין, וכך מתקיים בליל הסדר:
 אדם מכניס בתוך הפה שלו את הד' כוסות,
 והמצות וכו', ומה יוצא מזה? הילולים
 ושבחים להקב"ה!

וכל לילה הסדר בנוי מזה: מצד אחד

ח"א סי' כז) על הפסוק (דברים ד, יג) **"וַיַּגִּד**
לְכֶם אֶת בְּרִיתוֹ", שצריכים להגיד את
 ההגדה בקול רם! כל מילה אומרים
 בחיות! מתחילים **"הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי**
אַכְלוּ אֲבֵהֶתְנָא" בקול רם! לא 'למלמל'
 בשקט... בשאר ימות השנה, יש בני-אדם
 שמתביישים ולא אומרים בקול, אבל
 בליל פסח אין את הבושה הזאת!

בליל פסח מסירים את כל הכיסויים!
 גם אם בכל השנה אדם הוא מכוסה וכו',
 אבל בליל פסח הכל גלוי - יש **"גילוי**
שכינה"! וממילא כל הקטנות של אדם
 מתבטלת, ואומר את ההגדה בקול גדול,
 בשמחה, בניגון - כל אחד כפי הניגונים
 שהוא מכיר, מצוה גדולה לשיר ביחד - כל
 המשפחה, ואיזו נחת רוח זה גורם למעלה!
 אי-אפשר לנו לתאר ולשער מה זה עושה
 בכל העולמות!

הכלל: צריכים להגיד כל מילה של
 ההגדה בקול רם!

לאידך גיסא, יש מה שנכנס אל
 הפה; זאת אומרת, כל הנ"ל הוא ענין
 מה שיוצא מהפה שלנו בליל פסח, אבל
 בליל פסח גם נכנס אל הפה שלנו...
 אין עוד כזה זמן, שזוכים להכניס לתוך
 הפה כ"כ הרבה מצוות! מתחילים את
 ליל הסדר עם הקידוש - הראשון מד'
 הכוסות, ואח"כ אכילת הכרפס, ואח"כ
 המצה, מרור, כורך, שולחן עורך, ואמרו

עליו, ויהא אדם רגוע, ויישאר "טעם אַפיקומן בפיו" - הטעם של אריכות אפיים וסבלנות יישאר תמיד אצלו בכל השנה כולה!

וכשאנחנו מכינים את עצמנו אל הסדר זו ההכנה שלנו לבקש מהקב"ה: **"רבונו של עולם, תעזר לי, שחם וחלילה לא אגיע לשום כעס וקפידות - שום הקפדה כלל וכלל! אהפך את הכל!"...**

מסופר על צדיקים (כמו ר' עקיבא אייגר, ועוד צדיקים), שאם אירע באמצע ליל הסדר שנשפך היין על השולחן מאחד מכוסות האורחים (כי בלילה הסדר מגיעים אורחים בדרך כלל), והרי האורח מתבייש מאד, אזי גם אותו הצדיק הפך את הכוס שלו בטעות, והוא 'נבהל' - "אוי, נשפך היין, מה עשיתי"... וכך הציל את האורח מן הבושה, כי גם להצדיק קרה אותו הדבר... **הכל כדי להכניס את האהבה והרוגע בשולחן, וזהירות מן הכעס והקפידות, לא להסתכל על שום דבר!**

זו ההכנה שלנו לליל הסדר הקדוש.

ובזה יש לנו כבר קשר לפרשת השבוע - **פרשת צו**, שהשנה **שבת קודש** זו היא **שבת ערב פסח**, ובה קורין את פרשת צו, ומתחילת הפרשה יוצא חיזוק נורא ונפלא אל הלילה הקדוש הזה: **"וידבר ה' אל משה לאמר: צו את אהרן ואת**

מכניסים לתוך הפה - את המצות וכל האכילות של הלילה הקדוש הזה, ומצד שני מוציאים מן הפה דיבורים קדושים; מכל האכילות הקדושות האלו יוצאים דיבורים להקב"ה, שבח והלל, שזה ענין ההלל שאומרים בליל פסח, שהוא ענין נפלא, שלא אומרים את כולו ברצף, אלא הוא כמו "סנדוויץ" - חלק מההלל אומרים קודם הסעודה, ואח"כ אוכלים את הסעודה, ואח"כ משלימים את החצי השני, וזה כדי להראות שאנחנו תמיד מהללים להקב"ה - הם קודם האכילה, שנותנים שבח והודאה להקב"ה, כי רבינו אומר (ליקו"מ ח"א סי' ב) שצריכים תמיד להתחיל עם שבח והודאה, כי לחרב התפילה יש שני פיות - תחילה: **שבחו של מקום, ואח"כ: **שאלת צרכיו**. ואחר **"שאלת צרכיו"**, אחר שאכלת ב"ה את הסעודה, וכן אכלת את האפיקומן, נותנים שוב הלל והודאה להקב"ה!**

ואם הזכרנו את ענין אכילת האפיקומן - שהיא האכילה האחרונה של הסדר הקדוש, ואוכלים זאת באחרונה **"כדי שיישאר טעם מצה בפיו"**, הרי גם ענין של אפיקומן מורה על העניין האמור של סבלנות, כי **'אפיקומן'** אותיות **'אפי' - שמרמז על חרוך אף [כמ"ש (תהלים קמה, טז) 'פִּוֹתַי' אֶת' יִדְדִי וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חֵי רָצוֹן', שהוא ר"ת וס"ת 'חַתָּה אָפִי' - לחתוך את החרון אף והכעס], 'קוֹמֵן' - להקים ולהעמיד את הכעס, שלא ישלוט**

בכל דבר, וצריכים 'להוציא את זה מהכיס' - מהכיסוי, כי יש בני-אדם שמכסים את הניסים, וצריכים לגמור עם זה! צריכים "שתכלה פרוטה מן הכיס", ויראו כולם שהכל הוא גילוי השגחה!

וזה הרמז בלשון רש"י: "ביותר צריך הפתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס"; הוא ליל-הסדר הקדוש, שעלינו להזדרז אז מאד, וכלשון חכמינו הקדושים (פסחים קט): 'חוטפין מצות בלילי פסחים', ובפשטות זה 'בשביל תינוקות שלא ישנו', אבל עפ"י האמור העניין של "חוטפין מצות" היינו שעושים "לעבדיג" - עם חיות ושמחה! לזרז את הילדים! בליל פסח אז הוא הזמן שצריכים להכניס שמחה וחיות בילדים! אמנם הם רוצים לגנוב את האפיקומן - זה בסדר... אבל העיקר שבין כך - בין הגניבות האלו - מסבירים להם על מה אנחנו יושבים פה... וזה פירוש לשון רש"י: "מיד ולדורות", 'לדורות' היינו חינוך הדורות שלנו, שהם הילדים שלנו!

זהו: "ביותר צריך הפתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס"; כי אם לא מזרזים את האדם, הנה יש 'חסרון כ"ס' - יש "גילוי שכינה", מחסרים את ה'כיסוי', הכל מגולה, אבל האדם בעצמו הוא לא יודע... הוא יושב בליל-הסדר ועסוק בלספר "סיפורים" שונים... ובפרט אם מגיעים משפחה שאינם כ"כ קרובים

בניו לאמר" - אהרן הכהן הוא רמז על הצדיקים, ו"את בניו" זה רמז לתלמידים. "זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו" - הפסוק הזה מתקיים ביותר בליל התקדש חג הפסח, שהוא לילה אחד שהוא בחינת "תורת העלה" שהיא "על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר" - כי המצוה היא לכתחילה לספר כל הלילה ביציאת מצרים, וכמו שכתוב בהגדה: "והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה", שזהו "כל הלילה עד הבקר"; ו"אש המזבח תוקד בו" - בוער באדם התשווקה הזאת, וזה "תוקד בו" בתוכו, דהיינו שהאש של הקדושה יהיה "בתוכו", ולא שהאש תזיק ח"ו למישהו אחר...

ואומר רש"י על פסוק זה: "אין צו אלא לשון זרז, מיד ולדורות. אמר רבי שמעון, ביותר צריך הפתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס"; ופה מונח רמז לליל פסח הקדוש, שהוא "מקום שיש בו חסרון כ"ס", כי בליל פסח מסירים את כל ה'כיס' - כלל הכיסויים!

רבינו אומר (ליקו"מ ח"א סי' ז) על מאמרם ז"ל (סנהדרין ז): "אין משיח בן דוד בא, אלא עד שתכלה פרוטה מן הכיס", שזה ענין שיפסיקו כבר לכסות ולהסתיר את הניסים, כי 'פרוטה' הוא ענין של ניסים - "גילוי שכינה", שרואים השגחה פרטית

ולכן יש הרבה "אקשן" בליל־הסדר, כלומר: עושים כל־מיני עניינים שגורמים "אקשן", למה? כי הילדים מחפשים את זה, הם אוהבים "אקשן", ואם יושבים בשקט - זה משפיע עליהם... זה גורם להם שלא יתחברו... משא"כ אם עושים את זה עם חיות ושמחה - "לעב־עדיג" [כך זה מכונה באידיש, והרבה מכנים את זה במילת "מַצֵּב"...], וכך מעניינים גם את הילדים; אכן, יש כל־מיני גילאים של ילדים, וכל אחד שונה מהאחר, אבל הצד השווה שכולם אוהבים - שיש "לעב־עדיג", יש חיות! יש שמחה! את כל ה"סיפורים" זה תשאיר לזמן אחר, וכל מי שהגיע אל ה'סדר' פה - מהתחלה ועד הסוף, אין זמן לכל ה"סיפורים" השונים, עוסקים רק בענייני הלילה הקדוש הזה! מזדרזים!

זהו המובן של "בִּיּוֹתֵר צָרִיךְ הַפְּתוּב לִזְרֹז בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בוֹ חֶסֶד וְכִסּוּת" - 'חסרון כיס' היינו שלקחו את הכיס! אין כיסויים! הכל גלוי! ואם לא תנצל את זה היטב, הרי רק לאחר זמן פתאום תיזכר "איפה הייתי"?... אבל תתעורר כבר עתה: עכשיו 'מגלים את הכיס' - תזדרז!

שזה העניין שמגלים את המצות כמה וכמה פעמים בליל־הסדר^[ב], שזה מרמז על ענין "גילוי הכיסוי", כי בכל

וכו', ואכן יש את השאלה הזאת בהרבה בתים, שהנה מגיעים אורחים שהם לא כ"כ חזקים בדת וכו', ומה עושים?

התשובה היא: צריכים "להזדרז"! מה הכוונה? צריכים לשפוך כ"כ הרבה אור, עד שהם ישמעו ויהיו מרותקים, ויתמהו: "מה קורה כאן? יש פה כאלה דברים נעלים!"... וזה לא נותן להם לדבר על כל־מיני עניינים שלא שייכים וכו', שהנה נפגשים המשפחה, אז רוצים לדבר מזה ומזו וכו', על בני המשפחה וכו', ומוסיפים גם פוליטיקה וכו', וצריכים לא ליתן אפילו רגע אחד שיתחילו סיפורים כאלו! לשפוך כ"כ הרבה שפע, שיהיה ממש כמו 'הצגה', אבל איזו הצגה? הצגה קדושה! מלבישים את הקיטל, ומתחילים לספר את כל ענייני ההגדה - כל אחד כפי עניינו, ולעשות את זה חי ומוחשי!

יש מנהג אצל הרבה משפחות, שאחר שעושים את ה'יחץ', הרי המנהג ששמים את ה'חצי' של האפיקומן בתוך כיס, אז לוקחים את זה ושמים על הכתפיים, ואומרים בתור 'הצגה': "אנחנו עכשיו יוצאים ממצרים!"... ואכן עושים את זה דבר אמיתי: בואו נצא מכל הקטנות המוחין שלנו! בואו נתחיל מחדש! שמים את זה על הכפתיים, ועושים את זה מוחשי!

ב. בכל פעם שכתוב בהגדה לגלות את המצות, זה לא ביחד עם הגבהה הכוס, וכשכתוב להגביה את הכוס - מכסים את המצות, והטעם כי אלו שני דברים נפרדים, היינו עפ"י כל העניינים הגבוהים וכו' יש את היין, שזה ענין המוחין,

ה'סדר' הקדוש אנחנו עושים את ה"גילוי שכינה" הזה!

אדם יגיד: "גילוי שכינה" הכוונה "לעוף" בעולמות העליונים" וכו', **גילוי שכינה' הכוונה שאדם יודע ומרגיש שהקב"ה איתנו! כל הפמליא של מעלה מגיעים! זה "גילוי שכינה! הקידוש זה גילוי שכינה', הכרפס זה גילוי שכינה', המגיד זה גילוי שכינה', כל דבר קטן בליל הסדר הוא גילוי שכינה! וצריכים לקחת את זה, ולהזדרז עם זה! מה הכוונה "להזדרז"? מזרזים את האדם שהוא ידע לפני מה הוא עומד! ועל-כן "ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס"...**

וכל העניין הזה מקושר בקשר ישיר אל העניין האמור של שמירה מן הכעס, וזו היתה שיחה קדושה של מוהר"א ש זי"ע, שהיה הרבה מזכיר את העניין הזה: **'חסרון כ"ס'** הוא שמירה מכעס, למה? כי הנה על העיניים יש עפעפיים, ויכולים לכסותן, וגם את האוזן יכולים לסתום, וגם את הפה יכולים לסגור, אבל את האף לא יכולים לסגור - אדם צריך לנשום... נמצא שהאף הוא **"מקום שיש בו חסרון כ"ס"** - אין לו כ"ס... ומדוע דווקא שם **"צריך הכתוב לזרז"**? כי ה'אף' הוא

ענין הכעס, ומאד מאד עלול לכ"אדם לאבד את הסבלנות שלו, ויהיה אצלו ח"ו איזה סוג של כעס... ועל זה צריכים להזהר מאד מאד **"במקום שיש בו חסרון כ"ס"**, שזה האף, כי אם זה **'חסרון כ"ס'** - אם אדם יהיה בכעס ח"ו, אומר רבינו בפירוש (ליקו"מ ח"א סי' סח) שאדם מאבד גם את ה'כ"ס' - את הכסף...

אחי ורעי היקרים! ליל פסח הוא זמן שמקבלים שפע! יוצאים ממצרים, ומקבלים "בזת מצרים" - שפע! זוכים שמתקיים הכתוב (בראשית טו, יד) "ואחרי כן יצאו ברכש גדול"! ואדם לא יאמר: "זה מדבר רק על פעם... כשיצאו ממצרים לפני הרבה שנים"... לא ולא! גם עכשו אנחנו יוצאים ממצרים! חכמינו הקדושים אומרים: **"חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים"**, וכשיצאים ממצרים - **יוצאים עם "רכוש גדול"...** אפשר לקבל שפע בליל פסח! ובפרט כשהוא מקיים - **מיום ראשון של פסח עד שביעי של פסח: "שבעת ימים תאכל מצת וביום השביעי חג לה" - שהוא זוכה לאכול מצה שבעת ימים, אז לא רק שהוא זוכה ביום הראשון ל"בזת מצרים", אלא אף ביום השביעי זוכה ל"בזת היס"**, שחכמינו הקדושים אומרים^[2] **על הפסוק (שיר השירים א, יא) "תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף"**

וכשמגביהים את הכוס - מכסים את המצות, לכבוד היין, וכשמניחים את הכוס - מגלים את המצות.

ג. "תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף"; 'נקודות הכסף' - זו ביזת מצרים, 'תורי זהב' - זוהי ביזת היס. ללמדנו

בגשמיות, בזכות "יצפונך" - ה'צפון', יזכה ש"תמלא בטנם" - ה'בטן' זה ענין של 'פרי בטן', כי אז מסוגל מאד לפעול על ילדים - שאדם יזכה לפעול כל מה שהוא צריך: הן לזכות לילדים, והן לזכות לנחת דקדושה מהילדים, וכן שפע של כסף, כל מה שצריכים, הכל נכלל אצל ה'צפון' - האפיקומן! והעיקר שנזכה להישמר מן הכעס...

איתא בגמרא (ב"ב כה:): "הרוצה שיעשיר - יצפין", פירושו בפשטות: מי שרוצה להעשיר - יתפלל לצד צפון, מדוע? אומרת הגמרא, כי בביהמ"ק השולחן היה בצד צפון, והשולחן מרמז על עשירות. ולפי עניינינו: הרוצה להעשיר "יצפין" סובב על ענין ה'צפון' - האפיקומן, שהוא השיא של ה'סדר', ואם ישמור עצמו אז מן הכעס - "מצפון תפתח הרעה", יזכה שלא יחסר לו הכסף, וממילא יזכה לעשירות...

ומובא בדברי הפוסקים, שצריכים 'להשאיר מקום' לאפיקומן... אמנם אומרים חכמינו הקדושים, שהאפיקומן "נאכל על השובע", אבל לא שהוא יהיה "קץ באכילתו", ואם יאכל הרבה במהלך הסעודה [לא קניידלעך, כי אנחנו לא אוכלים שרויה...], ויתמלא עד שבקושי יכול עוד להכניס איזה דבר-מאכל

ש"פזת הים" היתה הרבה יותר מ'פזת מצרים"... - למה? כי אכלת שבועה ימים מצות!

והכלל: תשמור היטב על ה'כיס', זאת אומרת: תשמור את האף שלך! ותזכור את ה'אפיקומן' - היא האכילה האחרונה בליל פסח הקדוש, שהוא אותיות: 'אפי - קומן': תעמיד ותקים את האף, תיזהר מכעס! וזה הסימן שהגעת מוכן לסוף הסדר הקדוש - ל'צפון', שאז מקבלים את המתנות... הרי הילדים מחכים כל ליל הסדר על המתנות שיבטיחו להם ב'צפון', ומבקשים: "אבא"... "אבא"... וגם אנחנו - "כאן הבן שואל מאביו", צריכים לבקש מהקב"ה ברוחניות, ויכולים לשאול בגדול!

הפסוק אומר (תהלים יז, יד): "יצפונך תמלא בטנם", ואמרו צדיקים, שבמילת "יצפונך" יש רמז לעניין 'צפון' - האפיקומן [ובפשטות נקרא כך ע"ש שהיא "מצה צפונה"], והנה מצפון מגיע הכעס, וכמ"ש (ירמיה א, יד) "מצפון תפתח הרעה" - 'רעה' זה ענין של כעס, זאת אומרת ששם צריכים להיזהר מאד מאד שלא ייכנס ח"ו לאיזה כעס, ואדם ששומר על הכעס שלו - זוכה שמתקיים "יצפונך תמלא בטנם", יהיה לו שפע בכל העניינים: שפע ברוחניות, שפע

לפיו, הרי חשש שתהא אכילתו "אכילה גסה", ולכן צריכים להשאיר קצת מקום לאפיקומן.

על אכילת האפיקומן אמרו צדיקים, שמי שזוכה, אליהו הנביא בא ומביא לו חתיכה מן הקרבן פסח... מספרים על הגה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע, שראו שומן יורד מפיו הקדוש בעת אכילת האפיקומן... וכך אדם צריך להרגיש: כאילו אנחנו יושבים בביהמ"ק, ואוכלים את הקרבן פסח! וכמו שאומרים: "לשנה הבאה בירושלים", זאת אומרת: אמנם אנחנו לא זוכים עדיין להיות בירושלים ממש, ולהקריב את הקרבן פסח, אבל מקיימים זאת "בהתקשרות" - שאדם יקיים "בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַם" - בתוכי אני מרגיש שאני בתוך ירושלים, ואם אני בתוך ירושלים - הרי מותר לי לאכול את הקרבן פסח... ומי יביא לי? אליהו הנביא...

וכאמור, צריכים להשאיר קצת מקום בשביל אכילת האפיקומן; לפני כן כבר אוכלים את הכזית מצה של המצוה - ולפי ההלכה יש מצוה לאכול שני כזיתים, אחד בשביל ברכת "המוציא" ואחד בשביל אכילת מצת המצוה^[1] - ואח"כ אוכלים עוד כזית של ה'כורך', נמצא שכבר אכלת ב"ה שלוש כזיתים של מצה... ועוד אח"כ יש את הסעודה, אבל צריכים להשאיר מקום לאפיקומן, שלא יהיה מצב שהוא כבר לא יכול להכניס יותר כלום לבטן... וזאת כדי

כי אליהו הנביא מגיע לכל בתי

ד. יש אנשים שחושבים ש'כזית' זה הרבה... והוא נבהל מזה, ואוכל עוד ועוד - 2-3 מצות... אבל צריכים לדעת, ש'כזית' זה לא כ"כ הרבה... פעם ראיתם 'זית'? תיקח את הזית הכי גדול שראית, ותמנעך את המצה כגודל הזית הזה, איזה גודל זה יהיה? שלוש מצה?... רבע מצה?... אז אם צריכים 2 כזיתים - תאכל שתיים, שזה בערך חצי מצה (מדובר על מצות עבודת-יד), ותאכל עם ישוב'הדעת על הכר (צריכים לאכול את זה בהסיבה).

וגם בעניין זמן האכילה, יש כאלה נכנסים לכל מיני 'חומרות', ומסתכלים על השעון תוך כמה זמן מסיימים את כל הכזית... הוא מחמיר בתוך 3 דקות לאכול את הכל... אבל צריכים לאכול "כדרך אכילה"! איך אתה אוכל כל השנה? זה "כדרך אכילתו"! ואמנם אסור להפסיק, צריכים לאכול את המצה ברצף אחד, ובתחילה בעל'הסדר מוחלק לכולם את המצות, ואח"כ מיסב ב'שוב'הדעת ואוכל, ועכשיו אל תפסיק, אבל בלי חומרות יתרוץ...

ובעת שאוכל, אם יזכה - יחשוב אז שכביכול הקב"ה נמצא בתוכך! באכילת המצה, אתה מכניס אמונה ורפואה בתוכך! ותתפלל אז במחשבה להקב"ה, שהמצות האלו באמת ירימו אותך מכל קטנות'המוחין שלך, ותזכה למוחין חדשים...

[וכן אפשר להביא להם שקדים וכו', ושאר דברים שיהיו עסוקים בהם, או שיעשה איזה משחק וכו'], כי אי־אפשר לקשור ילדים עם חגורה אל הכסא... "זהו! אתה לא זז כל ה'סדר'!"... גם אם הוא יהיה קשור לכיסא, הוא יקום ויקח את הכיסא יחד אתו... משא"כ אם עושים את הכל בדרך של 'הצגה', ומכניסים אותם אל העניינים, ואכן לא במשך כל הזמן, אבל מדי פעם קוראים להם - הנה מספרים איזה סיפור, ומכריזים: "ילדים, תשמעו סיפור בחלק הזה של ההגדה!" - סיפור הוא מוכן לשמוע... הוא ישמע, ויחזור למשחק שלו...

זהו: "בְּיוֹתֵר צָרִיךְ הַתְּנוּב לְיָרוּ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בוֹ חֶסְרוֹן כִּיס"; כי יש עתה בליל הסדר 'חסרון כיס' - זה "גילוי שכינה", אין שום 'כיסים'! לא מכסים כלום! הכל פתוח! אבל צריכים להיזהר מאד שהס"מ לא יכניס את האדם ח"ו לתוך איזה כעס וקפידות... צריכים להיזהר מאד!

והנה, קודם שמתחילים את ה'סדר', מסדרים ועורכים את הקערה, וזה בונה לאדם את המידות שלו; מוהרא"ש אמר פעם, שהעניין של הקערה רמוז בדברי המשנה (אבות ד, א): 'אֵין לָךְ אָדָם שְׂאִין לוֹ שְׂעָה' - שזה ענין של שעה התבודדות. אתה רוצה להיות "אדם"? תיקח "שעה" התבודדות! רבינו דיבר מ'שעה' התבודדות, כמה השעה הזאת?

שיהיה מקום שכל ההשפעות האלו יוכלו להיכנס בך, שיתקיים ו"צפונך תמלא בטנך", ולא יגידו "הבן־אדם הזה כבר מלא... ומה יש פה להכניס"...

הכלל העולה: בליל פסח אנחנו מכניסים בתוכנו את כל ההשפעות הנפלאות הללו, אבל צריכים להיזהר מאד - מתחילת ה'סדר' ועד הסוף - לשמור מהכעס!

והכל מרומז בפסוק האמור של תחילת הפרשה: "זאת תֹּרַת הָעֶלָה" - זה ליל פסח, "הוא הָעֶלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר" - שיש לנו את המצוה הזאת של ליל פסח, אבל צריכים להזדרז במקום שיש בו 'חסרון כיס' - תעצור את עצמך מן הכעס! לא בדיוק כל דבר 'על המקום' וכו' - תוותר! בליל פסח צריכים להשתמש עם העניין הזה של לוותר, ולא לתת זמן לדברים אחרים - בחיפזון! תדלג ותקפוץ על הכל! אל תעשה שום עסק אחר - בחיפזון!

את הילדים לא יכולים לקשור אל הכיסאות... ואכן המנהג הוא עפ"י המובא בשו"ע, שמחלקים אגוזים לילדים (אגוזי מלך), למה? אמנם יכולים אפילו לקנות גם קלופים, אבל לכאורה עם הקליפה הוא הרצוי, כי ככה הם יהיו עסוקים לשבור את הקליפות... נותנים להם איזה 'קולפן', והם עסוקים בזה...

בהן שום תוספת של מלח וכו', זה רק קמח ומים, ואזי: **"וְהִסְרֵתִי מִחֻלָּה מִקֶּרְבְּךָ"** - זה המצות הקדושות! וזה צריך להכניס באדם שמחה - **"אני כ"כ שמח במה שהקב"ה נותן לנו!"**...

ואמנם, אצלנו המצות הן יקרות, ומשלמים על זה הרבה כסף (כמובן, מכל דבר עושים 'מסחר'... ובודאי צריכים לשלם בשמחה לכבוד המצוה), אבל למעשה, זה המאכל הכי פשוט - כמו "קרקר", עשוי רק מקמח ומים, ומוכן מתוך זריזות מופלאה, וזמן קצר מאד בתוך התנור, וזהו... וכל זה מרמז על מידת שמחה, שלא נותנים אפילו לרגע אחד שייכנס איזה דבר שלילי - "מה קרה לי?" ו"איך קרה לי דבר כזה?" וכו', אדם מאשים את עצמו: "איך הייתי כזה טיפש ולא קיבלתי הדרכה נכונה?! מה עשיתי?!"... הוא 'אוכל' את עצמו, ונכנס בכעס וברוגז ובעצבות... **וצריכים לא לשים לב על כל זה, תתקדם ותמשיך הלאה!** וכמו שאומרים באידיש: **"געגאנגען!"** אין זמן!

ובזה מקיימים: **"כִּי בַחֲפוּזוֹן יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"** - כליל פסח יש ענין של חיפזון, זהו! יוצאים! לא חושבים פעמיים! בזריזות! "אני מתחיל מעכשיו!" מה היה עד עכשיו - לא יודע... וכמו שרבינו אמר על לשון הגמרא: "כי צד מרקדין לפני הכלה" - איך קופצים ודולגים על הכל, וכליל פסח עם ישראל

אם זה כפשוטו - שישים דקות, אתה יכול לעשות את זה - **אדרבה!** ואם לא - לכל הפחות תיקח **איזו שעה שהיא** ותקדיש אותה להתבודדות!

ואמר מוהרא"ש: **קער"ה** בגימטריא **שע"ה**, שזו ה"שעה" שיש לאדם - ה"שעה" שהוא מכין את ה"קערה", ומבקש על כל דבר מהקב"ה; ומתחילים עם המצות, שהם מכוונים: "כהן", "לוי", "ישראל", יקח את המצות הקדושות ויבקש: **"רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי צָרִיךְ מִחֶדְשׁ! אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ אִיפֹה הַמֶּחֱ שְׁלִי הִיָּה כָּל הַשָּׁנָה, וְאֲנִי צָרִיךְ רְפוּאָה! אֲנִי צָרִיךְ מִחֶדְשׁ! אֲנִי צָרִיךְ יְשׁוּב־הַדַּעַת, סְבֻלָּנוֹת, רִגְעַ, אֲנִי צָרִיךְ אֵת זֶה!** ואיך אקבל את זה? הנה הרופא נתן לנו 'מרשם', הרופא הגדול הוא הקב"ה, שהוא **"א-ל מלך רופא נאמן ורחמן"**, והתרופות הן המצות הקדושות! ושמים אותן על העקרה, ומרמזות על המוחין, ומבקשים: **"רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי מִחֶדְשׁ! אֲנִי רוֹצֵה לְהִיּוֹת אִישׁ כָּשֶׁר, אֲנִי רוֹצֵה שְׂיִהְיֶה לִי יְשׁוּב־הַדַּעַת וְשִׁמְחָה!"**...

הזכרנו לעיל את דברי רבי נתן, שכל העניין של המצות הוא ענין של שמחה - "מאכל של שמחה", שהם רק קמח ומים! ובזה מתקיים הכתוב בפסוק (שמות כג, כה) **"וַיִּבְרַךְ אֶת לַחֲמֶה וְאֶת מִימֶיהָ וַהֲסִרֵתִי מִחֻלָּה מִקֶּרְבְּךָ"** (ומוזכר בדברי רבינו בליקו"מ ח"ב סי' א), שבעיקר זה סובב על המצות, כי המצות זה קמח ומים - אין

הקדוש הזה, הקב"ה עונה לנו! ואשרי אדם שלוקח מעט זמן "בין הפרקים" של ההגדה ומנצל את זה! וכמו שבהלכות קריאת שמע (במסכת ברכות) יש ענין של "בין הפרקים שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד", אותו דבר אנחנו עושים בליל פסח - "מפני היראה והכבוד שואל ומשיב בין הפרקים"... או בזמן שהילדים עסוקים בעניינם, או בשעה שהילדים שואלים את השאלות (בלי עין הרע, אם יש לאדם משפחה גדולה עם הרבה ילדים שיהיו בריאים, הרי יש לך הרבה זמן...), בינתיים אתה ג"כ מקיים "כָּאֵן הֵבֵן שׁוֹאֵל מֵאֲבִיו", ומבקש מהקב"ה מה שאתה צריך... הרי זה "לָחֵם שְׁעוֹנִים עָלָיו דְּבָרִים הֶרְבֵּה", אז עכשיו יענו לך:

ובזכות כל המצוות שמקיימים בליל פסח - יש "ביזת מצרים"! יש שפעיקודש! זה לא רק כסף... אמנם גם כסף, אבל יותר מזה - אדם זוכה לכיסופים להקב"ה, הוא זוכה שיהיו לו רצונות וכיסופים להקב"ה - זה הדבר הכי גדול!

זה העניין של "לָחֵם עֲנִי" - "הָא לַחְמָא עֲנִי דִּי אָכְלוּ אֲבֵהֶתָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם" - זֶה ה'לַחְמָא עֲנִי' שֶׁקִּיבְלוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁהִתְחִילוּ לִצְאָת מִמִּצְרַיִם וְקִיבְלוּ אֶת ה'לַחְמָא עֲנִי' - לֶחֶם הָעוֹנִי הַזֶּה, כִּבְרֵךְ אֶת קִיבְלוֹ אֶת הַדְּבָר הַנִּפְלֵא הַזֶּה - שִׁיעֲנוּ לָנוּ כָּל זְמַן שֶׁאֲנַחְנוּ מִבְּקָשִׁים מִהֶקֶב"ה, וְנִזְכֶּה בְּאֵמֶת לִרְאוֹת אֶת הַיְשׁוּעוֹת שֶׁל הַשֵּׁם

הם כמו כלה שנכנסת לחופה, אנחנו 'בריה חדשה' ו'נישואין חדשים'! זו מעלת עם ישראל בליל פסח, שלא נכנסים לשום עניינים של שאלות ותהיות, אלא רק שמחה! אוכלים את המצה בשמחה!

ואת ה'מגיד' מתחילים עם ענין המצה, שאומרים: "הָא לַחְמָא עֲנִי"; המנהג שלנו להגיד "הָא" לחמא עניא [ברוב ההגדות כתוב "הָא" לחמא עניא, אבל המנהג שלנו עפ"י האר"י לומר "הָא" לחמא עניא], מה זה ה'ה' אומר רבינו (ליקו"מ ח"א סי' נג): ה'ה' מורה על ה'ה' הדעת (רבינו מסביר שם הטעם), ואומר רבינו שמזה באה הולדה וכו', היינו שאדם זוכה לישוב הדעת, כי ג' המצות הן כנגד חכמה, בינה ודעת [או כתר, חכמה, בינה; ברוב ההגדות מודפס "חכמה בינה ודעת", וזה אותו ענין], וזהו "הָא" לחמא עניא - המוחין של המצות, שאדם זוכה למוח פשוט...

והנה, חכמינו הקדושים אומרים שיש שני פירושים ל"לַחְמָא עֲנִי", מצד אחד הכוונה לָחֵם עֲנִי, ומצד שני זה לָחֵם שְׁעוֹנִים עָלָיו דְּבָרִים הֶרְבֵּה; והפירוש בפשטות, כי על הלחם הזה מתחילים לומר את ההגדה, וקודם אכילתו אומרים את כל ה'מגיד' (סיפור ההגדה), וממילא 'עוֹנִים עָלָיו דְּבָרִים הֶרְבֵּה'; אבל בפנימיות יש לומר, ש"עוֹנִים" הוא לשון 'עוֹנָה', היינו שהקב"ה עונה לנו! ע"י הלחם

יתברך בכל מה שאנחנו צריכים!

כך מתחילים את אמירת ההגדה.

נחזור לעניין 'הכנת הקערה': כאמור, המצות זה המוחין, שאדם יזכה ל'חכמה', 'בינה', 'דעת', יזכה למוחין חדשים ממש, שכל ה'חכמה' שלו, כל ה'בינה' שלו, כל ה'דעת' שלו, יהיו תמיד דבוקים בהקב"ה!

ואח"כ מסדרים את כל ענייני הקערה - כל סימן במקומו: מצד ימין שמים את ה'זרוע' שזה מידת החסד, ומצד שמאל ה'ביצה' שזה "גבורה", וכן "תפארת" - כלל המידות, ואז אדם מבקש: "רבונו של עולם, אני כמו קערה!"... מהי הקערה? הקערה היא כנגד מידת ה"מלכות", שהיא הספירה האחרונה, והוא כבר מכיל את הכל! הוא מכיל את כל המידות, את כל המוחין! בתוך הקערה שמים את המצות הקדושות - "שָׁפַל זֶה יְהִיָּה בְּתוֹכִי!"... - כי אני עכשיו הקערה, ואני הוא ה"אדם שיש לו שעה", כי שעה בגימטריא קער"ה, ו"אין לך אדם שאין לו שעה", זאת אומרת: אם אדם רוצה להיות "אדם", עליך להיות "שעה", ולפי הרמזים שאנחנו אומרים עכשיו - זו הקערה הקדושה, שאדם צריך להיות

עתה כמו הקערה, וכל המידות שמונחים לפניי על השולחן של ה'סדר' - זה בתוכי! אני צריך מוחין חדשים, ואני צריך מידת החסד, את מידת הגבורה - להתגבר על היצר-הרע, להיות חזק בעבודת השם, וכן מידות תפארת, נצח והוד - כל המידות האלו, זה מונח לפני האדם במשך כל ליל הסדר, ויש אפילו מדקדקים שישאר גם אח"כ - אחר 'שולחן-עורך', משאירים את הקערה על השולחן^[ח] עד סוף ה'סדר', כדי שיאיר לאדם כל הזמן: כל מה שאנחנו עושים בלילה הקדוש הזה - שייכנס בנו! שנקנה בתוכנו את הקערה הקדושה הזאת!

ואחד מהסימנים זה ה'כרפס', והזכרנו לעיל שהכרפס זה ירק פשוט וזול (תפוח-אדמה, פטרוזיליה, צנון, כל אחד כפי מנהגו), ואוכלים ממנו פחות מכזית, אבל שמחים בזה, ומברכים על זה בשמחה "בורא פרי האדמה!" ואף יש הנוהגין לאכול את זה ג"כ בהסיבה (יש בזה שני מנהגים^[ז]), להורות שזוהי החירות הכי גדולה - 'יש לי רק תפוח אדמה? אני שמח בזה!'... אדם אחר עלול לשובר אותך: "מה יש לך כבר?... שום דבר... רק כרפס..." הרי אתה כבר רעב, ומזה אתה אוכל פחות מכזית?! זה כלום"... אבל האדם שמח - "אה! ברוך השם! יש לי כרפס! יש

ה. ויש שאוכלים מזה, לוקחים קצת מהחרוסת וכו'.

ז. עי' קיצור שו"ע סי' קי"ט ס"ג.

והנה לפי עניינינו יש בזה לימוד נפלא: 'לפטור את המרור' היינו שאדם יזכה "לפטור" מעליו את כל ה"מרירות"! ואיך? ע"י שאתה אוכל את ה'כרפס', ואתה שמח בזה! ש לך 'חצי כזית', ואתה שמח בזה ואומר תודה על זה שיש לך איזה תפוח-אדמה אפילו פחות מכזית...

כשהיו במחנות ההסגר - "לא תקום פְּעָמִים צָרָה" (נחום א, ט) - אם הם זכו לאיזו חתיכה אחת של תפוח"א, אפילו לא מבושל, זה היה אצלם כמו אכילת בשר ודגים... א"כ צריכים להעריך ולהחשיב גם את החתיכה הזאת - ב"ה יש לי את זה, ואני גותן על זה תודה להקב"ה!

והעניין הוא, כי אפילו אם יש לך דברים יותר גדולים, אבל ליתן גם על זה תודה - גם על הדבר הקטן הזה! אכן, אני יודע שעוד מעט יהיה לנו סעודה שלימה וטעימה... - יהיה "שולחן עורך" כמו שצריך... אבל כבר בהתחלת הסעודה אומרים תודה על הדבר הקטן, כי יקח קצת זמן עד שנגיע אל ה"שולחן עורך"... ואני כבר עכשיו מברך להקב"ה, וכבר עתה יש לי במוח "לִפְטוֹר אֶת הַמְּרוֹר" - לבטל ולפטור את כל המרירות של החיים! ואשרי הזוכה לזה...

המשנה אומרת (אבות ו, ד): 'כִּפָּה הִיא דִּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה, פֶּת בְּמִלַּח תֹּאכֵל, וּמִיָּם בְּמִשְׁוֹרָה תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיִּי

לי משהו? אפילו שזה דבר קטן, אבל זה מה שיש לי? אני כ"כ שמח בזה, ואני מברך על זה להקב"ה: "בורא פרי האדמה", אני אומר תודה להקב"ה על זה! ב"ה יש לי כרפס!..."

ומאיפה קיבלתי את ההתחזקות הזאת? מדברי הצדיקים! והרמז במילת 'כִּרְפָס' שהיא אותיות 'סִפְרָךְ' [או 'כְּסִפְרָךְ'], כי מאיפה אדם מקבל חיזוק? כשהוא זוכה ללמוד בספרים קדושים של הצדיקים, שהם נותנים לו חיזוק על כל ענייני החיים! שאדם מחזק את עצמו: "לכל הפחות יש לי משהו לאכול? תודה להשם! ברוך השם!"...

והנה, נהוג שהילדים אומרים, שלוקחים את ה'כרפס', ומברכים עליו "בורא פרי האדמה", ומכוונים "לפטור את המרור" [כלשון באידיש: "און מ'האַט אַין זײַן צו פֿטֹר'ן דײַ מְרוֹר"], והטעם לכך, כי המרור שאוכלים אחר המצה, זה לא דבר שבא מחמת הסעודה [בשונה אם אוכלים את זה יחד עם הלחם - כמו ה'כורך', שזה בוודאי לא טעון ברכה, כי הוא מחמת הסעודה], כי ה'מרור' זוהי מצוה בפנ"ע עם ברכה מיוחדת "על אכילת מרור", א"כ יש ספק האם צריך לברך עליו "בורא פרי האדמה", ולכן כשאוכלים את ה'כרפס' - מברכים "בורא פרי האדמה", ובזה צריכים "לפטור את המרור".

לומר 'לשם יחוד' קודם כל מצוה בליל הסדר, ואת זה ג"כ יגיד בקול רם! לפני קידוש - יאמר 'לשם יחוד' (זה מודפס בכל ההגדות), ויגיד את זה בפה מלא! הרבי ר' אלימלך אומר, שאם אדם אומר את זה בפה מלא - ירגיש הארה עצומה! תאמר "לשם יחוד קוב"ה ושכינתה... הרי בא לקיים מצות כוס ראשון מארבע כוסות", וכן קודם "ורחץ" ו"כרפס" וכו' - טוב להגיד את זה, כי כל דבר קטן בליל פסח זו מצוה, וכשאומר 'לשם יחוד' - מכין עצמו אל המצוה!

זה הלימוד שיש לנו בליל פסח, הלימוד של ה'כרפס' - שהוא ירק זול [כל אחד כפי המנהג שלו לקחת לכרפס], וזה פחות מכזית, ואכן זה יגרה בך קצת את התאבון - אבל זה בסדר, עכשיו תגיד את ההגדה... התאבון זה לא רק בשביל אכילה גשמית, התאבון הוא גם לרוחניות - אתה אומר את כל המילים של ההגדה בשמחה! אתה מוציא כל פסקא וכל משפט של ההגדה בשמחה רבה!

ועם זה מתחילים את ההגדה: "הא לחמא ענינא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים"; וממשיכים: "כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח" - מי שהוא רעב, שיבוא ויאכל, מי שהוא נצרך, שיבוא ויפסח. ולכאורה יש לשאול: מובן

צער תחיה, ובתורה אתה עמל, אם אתה עשה כן - אשריך וטוב לך (תהלים קכח, ב), אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא; נשאלת השאלה: וכי על זה אומרים "אשריך בעולם הזה"? מילא "וטוב לך לעולם הבא" - שיהיה לעתיד לבוא טוב מחמת היסורים שעבר בשביל עבודת השם יתברך, אבל "אשריך בעולם הזה" - שאתה קצת לחם ושותה מעט מים וכו'...?

מסביר רבינו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן ש"ח - 'שח'!^[1]), שאמנם יש הרוצים לפרש זאת בכל מיני דרכים, אבל באמת, זה "פשוטו כמשמעו": אם אתה מוכן לזה, ואצלך זה ג"כ בסדר, ואתה מחיה עצמך עם זה - "זה מה שיש לי" "פת במלח"? יש לי "מים במשורה"? אם זה מה שיש לי - אני שמח עם זה! אזי: "אשריך בעולם הזה"!

כי כשיש לאדם את הידיעה הזאת, אזי גם אם הוא יאכל אח"כ בשר ודגים וירקות וכו' - כלל הדברים שהוא אוכל - אזי אז באמת הוא ירגיש "אשריך", כי הוא מעריך כל דבר שהקב"ה נותן לו לאכול, והוא שמח עם זה, ונותן תודה להקב"ה על כל דבר!

ובפרט אצל ה'סדר' הקדוש - על כל דבר מודים להקב"ה, ולכן ראוי ונכון

ז. זה הסימן האחרון בשיחות הר"ן.

מהו 'פֶּל דְּצָרִיךְ יִיטִי וַיְכֹל' - כל מי שהוא רעב, יבוא ויאכל, אבל מהו שצועקים 'פֶּל דְּצָרִיךְ יִיטִי וַיְכֹל' עפ"י האמור זה מובן מאד, כי עכשיו מכריזים: מי שהוא 'נצרך', והוא לא מבין הכל - 'יִיטִי וַיְכֹל', יבוא וידלג וירקוד! מה איתך?! למה אתה כ"כ עצוב ומדוכא?! עכשיו ליל פסח!

זה הפירוש של 'פֶּל דְּצָרִיךְ יִיטִי וַיְכֹל': כל מי שהוא צריך ישועה, והוא נכלל ב'פֶּל דְּצָרִיךְ', אזי 'יִיטִי וַיְכֹל' - יבוא ויפסח, ענין של 'פה סח', יתחיל לדבר אל הקב"ה! יתחיל לרקוד!

לשנה הבאה בארעא ד'ישׂראל" - איתא בספרים: שְׁנָה כַּמְנִין סְפִירָה, אלו המידות הקדושות, וזוהו "לשנה הבאה", שאנחנו מכניסים בנו את הקדושה של ארץ ישראל!

"הַשְׁתָּא עֲבָדִי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִין" - 'עֲבָדִי' מה הכוונה? למי אנחנו עבדים? אנחנו עבדים להקב"ה! אומרים: 'רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲנַחְנוּ עֲבָדִים שְׁלָךְ!'.
 "לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִין" - שאנחנו נקרב את כל העולם כולו אל הקב"ה, שכולם יזכו לכזאת חירות - 'חרות מִמְּלֶאכָה הַמּוֹת, חֲרוּת מִיִּצְרֵהֶרֶע'! אם אנחנו נתחיל 'עכשיו' - 'הַשְׁתָּא עֲבָדִי', נתחיל עכשיו ממש להיות עבדים

המילה 'פֶּסַח' בלשה"ק פירושה: אדם נִכְהָ [n] (שלא יכול ללכת, השם ישמור), ובליל פסח מהפכים את ה'פֶּסַח' הזה ל'פה סח', שזה בחינת הקבצן השביעי מסיפורי-מעשיות (מעשה י"ג), שהוא נראה כמו 'פֶּסַח', אבל כשמגיע פסח - מקבלים רגליים חדשות, שזהו 'יִיטִי וַיְכֹל' - תדלג ותפסח! ומתקיים הכתוב (ישעיה לה, 1) "אֲזִי יִדְלַג כְּאַיִל פֶּסַח" - כי נהפך ה'פֶּסַח' ל'פה סח', וזוהו שהפה שלו מתחיל לדבר שבחים להקב"ה, והוא מתחיל לרקוד! זהו: 'פֶּל דְּצָרִיךְ' - כל מי שהוא צריך, אזי: 'יִיטִי וַיְכֹל' - תבוא! בוא נעשה ריקוד...

וממשיכים: "הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאֶרְעָא ד'ישׂראל" - ואנחנו, שזוכים

ח. וכמו שכתוב (ויקרא כא, יח) "כִּי כָל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב אִישׁ עֲזָר או פֶּסַח או חָרֵם או שְׂרוּע".

את הלב שלו, 'יחץ' זה לשון של 'חצי',
לחצות את זה, שאדם יודע תמיד "אני
רק חצי!"...

וזה מביא את האדם לשלום בית
- שהוא יודע שהוא רק 'חצי' [וכמו
שאנחנו מדברים תמיד בעניין 'מחצית
השקל' - 'חצי' ו'חצי'], וכשאדם זוכה
להתחתן ב"ה - נשלם ה'חצי' עם עוד
'חצי', ויחדיו זו השלימות!

ואחר שעושה 'יחץ', שם את החצי
האחד בתוך הקערה, והחצי השני מצניע
בשביל האפיקומן, ועתה נראה אם תחזיק
מעמד עד האפיקומן... ומה בינתיים?
הילדים יבואו עדי לגנוב את האפיקומן...
- זה יבוא בשקט, זה יבוא בגלוי, יש
כל מיני סוגי ילדים: יש שבאים בשקט,
ויש שבאים בתוקפנות, שזה ג"כ ניסיון
לאדם... הוא חושב: 'מילא אם אתה בא
בשקט ומוציא את האפיקומן ממני, אבל
איך אתה בא עם תוקפנות?... אני מחזיק
מעמד! לא מקפיד! הוא תפס את זה ככה?
יש דיני גזלן ויש דיני גנב... והעיקר -
שזה שמור עד הסוף, ורוצים לראות איך
החזקת מעמד, האם שמרת על ה'צפון' -
על הכעס שלך, ואזי כשיבוא ה'צפון' - אז
תקבל כזה אפיקומן שלא תיארתי! אתה
תבקש אז את הקב"ה - "רבונו של עולם,
בזכות שלא קָעַסְתִּי!"...

ואכן, זה ממש מסירות נפש...

להקב"ה, אזי: 'לְשֹׁנָה הַבָּאָה' - כשנגיע
כבר למדרגה יותר גבוהה [לשנ"ה כמנין
ספיר"ה, כנ"ל], אזי נזכה להיות 'פְּנֵי
חֹרֵין'...

וכמובן, כדי לפרש עוד את ענייני
ההגדה - אנחנו יכולים לשבת כל
הלילה... והכלל שצריכים לזכור: "כָּאֵן
הֵבֵן שׁוֹאֵל מֵאֲבִיו" - עכשיו תבקש!

וקודם ה'מגיד' עושים 'יחץ' - חוצים
את המצה לשניים, ולפני כן ג"כ היה
'ורחץ' - רחצנו את הידיים, וכן רחצנו
את ה'רציחה' ['וְרָחַץ' אותיות 'רוֹצֵחַ'],
כי בליל פסח צריכים לרחוץ את רצח
הכעס! ולא מספיק פעם אחת - רוחצים
פעמיים את הידיים, הן קודם הסעודה,
והן בתחילת ההגדה ממש, מיד אחר
קידוש - 'ורחץ', כי מן הסתם מהקידוש
נשפכו עוד כמה כוסות... המפה נהייתה
יותר אדומה... ועל זה מיד בא: 'ורחץ'
- תרחץ את זה! [כמובן, לא לרחוץ את
המפה... אסור ביו"ט לרחוץ את המפה].
אפילו שאתה ממש רותח מכעס - תרחץ
את זה, ותהיה בשקט! ואפילו ברכה לא
עושים אז - רק שותקים! ואז אוכלים את
ה'כרפס' - שיהיה לך שפע בזכות זה,
ואח"כ עושים 'יחץ' - חוצים את המצות,
שזה ענין של 'לב נשבר' - "לֵב נִשְׁבָּר
וְנִדְּקָה אֱלָקִים לֹא תִבָּזֶה", ומרמז על ענין
של שפלות וענוה, בבחינת "כלי חרס,
שבירתן זוהי טהרתן", היינו שאדם שובר

כתוב הרי "הוא" משובח, אלא הרי "זה" משובח, היינו שהוא זוכה לכזה 'גילוי שכינה', שהוא משבח על כל דבר, ונותן שבח והודאה! אם אדם רוצה שיהיה מכובד - מה יעשה? אומרת המשנה (אבות ד, א): 'אִיזְהוּ מְכַבֵּד? הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת'; תשבח, תן תודה! כמה צריכים באמת להודות לאשה ולילדים על כל ההשקעה שהם משקיעים בהכנות ה'סדר' - ממש לשבח על זה, לתת מחמאות על זה! והכל מרבה את השלום והאהבה הזאת, וזה הביטחון להישמר מכל מיני כעס וקפידות.

ואח"כ ממשיכים את אמירת ההגדה בקול רם; המנהג הוא להגיד את ההגדה בקול רם! ואפילו אם אדם עפ"י רוב הוא מתבייש ואומר בשקט וכו' - בפסח ישבור את הבושה הזאת! וכמו שהרבי ר' אלימלך אומר ב'צעטיל קטן', שצריכים להתגבר על הבושה דסטרא אחרא, כי יש בושה של היצר הרע, וצריכים להתגבר על הבושה הזאת, ועל-כן בליל פסח תגיד את ההגדה בקול רם!

שזה ג"כ העניין של "עונים עליו דברים הרבה", 'עונים' היינו ענייה בקול רם, וכלשון הפסוק בפרשת ביכורים (דברים כו, ה) 'וְעֲנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ', ואומר רש"י: 'בְּקוֹל רָם'; ולכל הפחות פעם בשנה! אכן, בדרך-כלל אתה מתפלל בשקט מחמת הבושה, אבל בליל פסח

ולפעמים צריכים אפילו לסגור את העיניים, ואולי הוא צריך להלביש איזה כיסוי על העיניים שלא יראה אלא רק מה שיש לפניו על השולחן... כי יש אנשים שרק יראו את מה שקורה בשולחן - זה כבר יותר מדי ניסיון בשבילם... אז אולי יכסה פניו כדי שיוכל לראות רק על השולחן לפניו... והכלל: שיהיה רק בשמחה!

ואח"כ 'מגיד' - אומרים את ההגדה, ומתחילים "הָא לַחֲמָא עֲנִיָא" כנ"ל, ומתחילים את סיפור יציאת מצרים, ולפני כן אומרים את הקטע של הזוהר, שבו מתואר איך הקב"ה מגיע עם כל הפמליא של מעלה וכו', ואז מתחילים להגיד את ההגדה - "עֲבָדִים הָיִינוּ לַפְּרֹעָה בְּמִצְרַיִם", וממשיכים ואומרים בפירוש: "וְאֵלֵינוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מִשְׁעֲבָדִים הָיִינוּ לַפְּרֹעָה בְּמִצְרַיִם", וצדיקים פירשו: "אבותינו" היינו המוחין שלנו [אבא' זה ענין המוחין], כלומר: אם הקב"ה לא היה מוציא את המוח שלנו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים...

ולכן: "וְאֵפֶלֶוּ בְּלָנוּ חֲכָמִים, בְּלָנוּ נְבוֹנִים, בְּלָנוּ זְקֵנִים, בְּלָנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיציאת מצרים. וְכָל הַמְרַבֶּה לְסַפֵּר בִּיציאת מצרים הָרִי זֶה מְשֻׁבָּח"; הוא נעשה משובח! האר"י הקדוש אומר: לא

צדיקים שהיו מסתובבים על פני הבתים לראות את התמימות של עם ישראל בשעת ה'סדר', כי ממילא הצדיקים בעצמם, הם יושבים באימה וביראה וכו', אבל היה חשוב אצלם מה נעשה בכל בית של יהודי פשוט! ואכן בכל בית היה איזה חידוש שהיו שומעים! והיו אלה יהודים פשוטים, שממש לא ידעו כלום... לדוגמא: אומרים את עשרת המכות: דם, צפרדע, כינים, ערוב... מכת בכורות, ותיכף מכין על החזה: "אשמנו, בגדנו, גזלנו"... כאלו דברים שנעשו בתמימות ופשיטות ללא שום הבנה, אבל בשמים, איזו מהפכה זה עושה! ומזה עם ישראל מקבלים כח לכל השנה...

כל מה שאנחנו זוכים בליל פסח - לכל ה"ביזת מצרים" שמקבלים בליל פסח - זה דייקא בתמימות ופשיטות! להיות תמים - זו המעלה של עם ישראל! ובפרט בליל פסח, שאדם לא מבין כלום - 'אני אומר את המילים'... 'רבנו של עולם, הנה המלים שאנחנו אומרים'...

ומעט ממעלת מילות ההגדה, אנחנו רואים במכתב של הרה"ק ר' שמשון מאסטרפאליא זי"ע שנוהגין לומר בערב פסח [זה מודפס בהרבה הגדות, ובפרט אצלנו; דבר גדול להגיד את זה! הוא הבטיח על זה הבטחה כ"כ גדולה!], ושם רואים איך אפילו בשמות התנאים והאמורים מונחים סודות עמוקים -

יש 'חסרון כיס' - מחסרים את ה'כיס', מורידים את הבושה והכיסוי, ואומרים את ההגדה בקול רם ובשמחה! רק תשמח עם כל קטע! ותאמין שבכל קטע שאתה אומר - אתה ממשיך ישועות ורחמים נפלאים!

צריכים לדעת, שכל מילה של ההגדה של פסח - יש בזה סודות נפלאים! ובוודאי שאם אדם מסתכל בספרים הקדושים, רואה שכל מילה זה אורות עליונים! ואמנם אנחנו לא מבינים בדברים כאלו, אבל עלינו לכל הפחות להגיד את זה, ואומרים "רבנו של עולם, הנה אנחנו אומרים את זה לפניך"... וכמו הסיפור שהיה עם הבעש"ט הקדוש ביום כיפורים, שהבעש"ט הקדוש ראה שמרחפת גזרה מאד מאד קשה, ולא ידע איך ממתיקים את זה, והנה הגיע ילד תמים ופשוט, ואמר: "רבנו של עולם, אני לא יודע אפילו לקרוא, אבל את האל"ף-בי"ת אני יודע! אני אומר את האל"ף-בי"ת, ואתה, רבנו של עולם, תעשה מה שצריכים! אני זורק אליך את האל"ף-בי"ת, ואני נותן לך את כל האותיות, ואתה תעשה מזה איזו תפלה שצריכים!"... הבעש"ט אמר, שהילד הוא המתיק את כל הדינים! למה? כי הקב"ה אוהב תמימות!

וכן הוא בעניין התמימות של ליל הסדר, ולכן היתה דרכם של הרבה

יודע? אם אדם היה יודע מה הוא עושה - הוא היה עושה את זה? ... הוא פשוט לא יודע... וזה נכלל בעניין של 'שוגג' - "כי לכל העם בשגגה" (במדבר טו, כו)! תמיד יש ענין של שוגג!

והנה עתה רותה אתה 'לצאת ידי חובתך', אז תאמר: "פסח" - ענין של 'פה' סח', "מצה ומרור" - תעשה חיבור אחד משלושתם ביחד, מה הכוונה 'ביחד'? שהפסח, מצה ומרור, יהיו מאוחדים יחדיו!

וממשיכים לומר: "פסח" - שיהיו אבותינו אוכלים בזמן שביית המקדש היה קיים, על שום מה? - "על שום מה" מאיר את ענין רצון האדם ושפלותו, כי 'שום' בגימטריא 'רצון', ו'מה' זה ענין של ביטול ושפלות, היינו שאדם רוצה לזכות להיות דבוק בהקב"ה, שכל הרצון שלו יהיה להידבק בהקב"ה!

וממשיכים לומר: "על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים, שנאמר (שמות יב, כז): 'ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים"; וכאן ידוע הסיפור על הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע [וזה מודפס^[ט]], שהקשה: מדוע כתוב "אשר פסח על בתי בני ישראל"? לכאורה היה

רב"י עקיב"א, רב"י אלעז"ר וכו', כל שם של תנא ואמורא זה סודות עליונים! [ומודפס המספרים של הגימטריות וכו', דברים שלא כ"כ קשה להבין]. רואים מזה שכל מילה ומילה של ההגדה מלאה עם סודות נוראים!

ובאמירת ה'מגיד', מגיעים לשלושה דברים הללו: 'רָבֵן גְּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כָּל שְׁלֹא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּפֶסַח, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ'; מה הלימוד המונח בזה? שצריך לומר "שלושה דברים אלו בפה"סח" - תגיד את זה בפה מלא! אתה רוצה "לצאת ידי חובתך"? הנה אדם מלא חובות במשך כל השנה, וקובל: 'הלוואי הייתי יכול לחזור בתשובה'... אז עכשיו תאמר שלושה דברים אלו "בפה"סח" - בפה מלא, ואזי 'תצא ידי חובתך' - תצא מכל החובות! אל תאשים את עצמך, ואל תהיה 'מרור' - "מה עשיתי?" וכו' - לא עשית כלום! לא ידעת כלום! הקב"ה מנהיג את העולם!

אדם מאשים את עצמו: על כל דבר שקורה לו בחיים - "אני עשיתי כך וכך", והוא 'אוכל' את עצמו "איך הייתי כזה טיפש" וכו', אבל תתבונן: ידעת מה אתה עושה? רצית בכוונה? אין דבר כזה! אפילו רשע, רח"ל, הוא לא יודע, הוא ג"כ שוגג, כי הוא לא מבין מה שהוא עושה! וכי הוא

ט. הגדה של פסח 'מגיד לאיש', עמוד צ"ג.

של פתיחת הפה - 'פה־סח', וזהו: "פסח זה שאנו אוכלים" - פסח "זה", הפה־סח שלך "שאנו אוכלים" - עכשיו תאכלו את כל המצוות של הלילה, וזה "על שום מה?" - כדי לזכות להארת הרצון, וכמו שרבינו אומר (ליקו"מ ח"ב סי' ז), שבעת האכילה זוכים להארת הרצון, ולזה זוכים בליל פסח - זה כל האכילות של ליל פסח: הד' כוסות, המצה, המרור, הכורך, הכל הוא ענין של 'הארת הרצון', שעם זה מסיימים את ההגדה - 'נִרְצָה', ענין של 'רצון', שזכינו לכל הדברים האלו, ועכשיו זוכים ל'הארת הרצון' - שמרוצים להקב"ה, ומסיימים את ה'סדר' עם כמה זמירות ופיוטים נפלאים, וכן באמירת שיר השירים; כי מכל הדברים שזוכים בליל־הסדר זוכים ל'הארת הרצון'.

וממשיכים לומר ב'מגיד': "בְּכֹל דֹּר וְדֹר חֵיב אָדָם לְהֵאָוֵת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם"; ואז יכולים לספר: 'ילדים, אנחנו יצאנו ממצרים!' והילדים תמהים: 'אבא, אתה יצאת ממצרים? ... כן, כן! אני יצאתי ממצרים! נולדתי והייתי ילך כמוך, ועדיין לא ידעתי מרבינו... לא ידעתי שיש כזה צדיק... והקב"ה ריחם עליי וזימן לידי איזה ספר - איזה "כרפס" - 'כְּרַפֵּס' אותיות 'סְפָרָד', וזה גם היה כמו "כרפס" - כמו חצי פתוח אדמה... הביא לי איזה קונטרס, איזו שיחה, ויצאתי ממצרים, והנה אני כאן! ילדים יקרים, ב"ה אנחנו כאן, ואתם ב"ה לומדים מוסדות חינוך קדושים - 'ילדי

צריך להיות כתוב "אֲשֶׁר פָּסַח מֵעַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל"? שהקב"ה הלך כביכול מבית של מצרי לבית של מצרי אחר, ופסח 'מעל' בית היהודי, ומדוע כתוב "אשר פסח 'על' בתי בני ישראל" - לשון של פסיחה "על הבתים"?

ענה ואמר הצדיק: אכן כן, בליל פסח, הקב"ה וכל פמליא של מעלה, פוסחים כביכול 'על' הבתים שלנו, הם פוסחים על הגג - או בתוך הבית - ועושים כביכול רקידה, ואדם צריך להאמין באמונה פשוטה שכך הוא, שכל הפמליא של מעלה פוסחים 'על' בתי בני ישראל ואומרים "כָּאֵן גַּר יְהוּדִי" ['דָּא וואַיַּנַּט אַ יוד!...]. ויכולים לספר לילדים את הסיפור הזה בעת שמגיעים אל הקטע הזה בליל־הסדר.

וממשיכים לומר את הפסוק: "בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם, וְאֶת בְּתֵינֵנו הִצִּיל" - 'בְּתֵינֵנו' זה המשפחה שלנו, שהקב"ה 'הִצִּיל' אותנו, ואנחנו כ"כ שמחים עם הישועה של הקב"ה!

אח"כ אומרים: "מִצָּה זוֹ שְׁאֵנוֹ אוֹכְלִים, עַל שׁוֹם מָה?" וכן: "מְרֹרָה זוֹ שְׁאֵנוֹ אוֹכְלִים, עַל שׁוֹם מָה?", ומגביהים אז את המצה ומראים את המרור, אבל כשאומרים "פסח - על שום מה?" לא מרימים את הזרוע, כדי שלא ייראה כמו "קדשים בחוץ", אבל אדם יודע ש'פֶּסַח' זה ענין

מוהרא"ש, 'בנות מוהרא"ש'... כולנו יצאנו ממצרים! זה לא היה פעם...

וכמו שמיד ממשיכים לומר: "לא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו גאל עמָהָם" - 'אף אותנו', מזכירים את ענין ה"אף", שאת ה"אף" שלנו "גאל עמָהָם", ו'אותנו' מרמז על אות ברית קודש, כי רבינו אומר, ש'אף' ושמירת הברית זה ענין אחד, וזהו: "אף - אותנו", הן ה'אף' והן אות ברית קודש, "גאל עמָהָם", ומסיימים: 'וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשֶּׁם לְמַעַן הֵבִיא אֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם, וּמְרִימִים אֶת הַכּוֹס וְאוֹמְרִים: "לְפִיכָּה אֲנַחְנוּ חִיָּבִים לְהוֹדוֹת", וְזֶה דִּיּקָא עִם הַגְבַּהַת הַכּוֹס, כִּי ד' הַכּוֹסוֹת הֵם כִּנְגַד ד' לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאוּלָּה, וְנוֹתָנִים עִמָּהֶם תּוֹדָה לַהֲקַב"ה, וּשְׂמִיחָה בִּישׁוּעַת הַשֵּׁם! כו"ס גִּמְטְרִיא אֱלֹקִי"ם ⁽⁸⁶⁾, וּמְרַמֵּז עַל מוֹחִין קְדוּשִׁים [יש בזה סודות גדולים], וּמְרִימִים אוֹתוֹ "הִנֵּה, רִבּוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי מְרִים אֶת הַכּוֹס אֱלִידָה!..." וְאַנְחָנוּ מְבַרְכִּים עַל כָּל כּוֹס בְּרַכָּה נִפְרֶדֶת [כך מנהג האשכנזים], וְשׁוֹתִים אֶת הַד' כּוֹסוֹת.

ואז מתחילים את החלק הראשון של ההלל, ואמרנו לעיל שזה ענין שעוד לפני הסעודה מהללים להקב"ה, נותנים שבח והודאה להקב"ה, ואומרים את המזמורים הראשונים של ההלל - "בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם", ולשיר את

זה! מי שיודע לשיר - בליל פסח חייבים לשיר! אתה יודע איזה שיר? אתה לא כ"כ 'בעל מנגן', אבל תשיר! כך מנהג ישראל קדושים, שבכל קטע של ההגדה שיודעים בו איזה שיר וניגון - שרים! אתה בעצמך תשיר, וכן הילדים, תן להם לשיר! וככה יש "אקשן"... הרי למה עושים את כל העניינים השונים בליל פסח? כדי שלא יישנו התינוקות, ומה הכוונה - שהוא לא ילך למיטה לישון? הוא יכול לשבת אצל ה'סדר' - והוא ממש בשינה... הוא לא יודע 'מה קורה כאן'... ולכן צריכים לשיר! מן הסתם שהם למדו איזה שיר בתלמוד תורה [כמו "והיא שעמדה" וכו'], תן להם לשיר! ואמנם אתה כבר רעב... השעה כבר אחת-עשרה, ואולי יותר מאוחר, ואתה ממש רעב, אבל תשירו!

ואכן, אדם צריך להכין את עצמו לזה, שלא יהיה ממש רעב, כי הנה השנה ערב פסח זה שבת קודש - "שבת ערב פסח", ולא יכולים לאכול חמץ משעה 10 בערך - שהוא סוף זמן אכילת חמץ, אבל זה לא אומרים שצריכים לצום... המנהג שאוכלים אחה"צ משהו במקום סעודה שלישית [יש שאוכלים חמין של פסח וכדו'], ולא שמשעה 10 בבוקר - כשגמר את אכילת החמץ - הוא צם עד 11 בלילה, בוודאי לא יהיה לו סבלנות... צריכים לאכול - בשר וכו', כדי שיהיה לו ישוב הדעת וסבלנות!

בברכת "המוציא" צריכים "לחם משנה" [כמו בכל יו"ט], ולכן תופסים את כל שלושת המצות [ועם ה'יחץ' באמצע זה כמו 'כורך', ב' המצות השלימות למעלה ולמטה, וה'יחץ' באמצע, שיחדיו הן "חכמה, בינה ודעת"], וכשגומרים את ברכת "המוציא לחם מן הארץ", מורידים את המצה השלישית, ומברכים "על אכילת מצה", והלימוד שיש במילים "על אכילת מצה" - שבזה ממתיקים את כל המחלוקת, וכמו שרבינו מסביר (ליקו"מ ח"א סי' ה): 'מצה' לשון מצה ומריבה, שזה ענין של מחלוקת, אנחנו גומרים עם כל ה"מצה ומריבה"! גמרנו עם כל המחלוקות והמריבות שבבית! הפכנו עכשיו את ה'רוצח' ל'רצחה', ועכשיו מברכים "על אכילת מצה", ומקבלים מוחין חדשים לגמרי! אני מוסר עצמי עכשיו לגמרי להקב"ה, ואני מחפש רק לדבק את עצמי בהקב"ה! זוהי קדושת המצה!

והמנהג הכי טוב, לפני שבעל-הסדר מתחיל לאכול - הוא מחלק לכל מי שצריך לקבל: האשה והילדים וכו', ורואה שיהיה לכולם כזית [או שני כזיתים, כפי יכולת המקבל - בדר"כ ילדים אוכלים אחד, ולמבוגרים נותנים שני כזיתים, שזה שליש או רבע מצה], ואחר שנתת לכולם - תחזור להסיבה, ותאכל את המצות ברוגע ובישוב הדעת, יחד עם בתפילה להקב"ה: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תִּכְנֶנּוּ בִּי אֶת הַמִּצּוֹת הָאֵלּוּ! שֶׁהִשְׁכַּל

אז קודם הסעודה מתחילים את ההלל, ואח"כ מסיימים את ה'מגיד' בברכת "גאל ישראל", שמברכים להקב"ה על הגאולה, ושותים את הכוס השני, ואח"כ רוחצים שוב את הידיים, מלבד מה שרחצנו את הידיים בתחילת ה'סדר - 'ורחץ', שהוא כדי לבטל את רצח הכעס, 'ורחץ' אותיות 'רוצח', ועתה מ'רוצח' נהיה 'רצחה'! הפכנו את ה'רוצח' ל'רצחה'! עכשיו זורקים את כל הכעס "פעם ולתמיד"! כי אדם צריך באיזה זמן להתעורר לזה - "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תִּרְפָּא אוֹתִי! אֲנִי אוֹכֵל אֶת הַמִּצָּה הַזֹּאת - תִּרְפָּא אוֹתִי! שְׁאֲזַכֶּה לְצִאת מִכָּל הָרָצִיחָה הַזֹּאת! שְׁאֲשַׁלֵּט עַל זֶה! שְׁאֲעַצֵּר אֶת עַצְמִי מִכָּל זֶה!..."

ואח"כ 'מוציא מצה', וגם כאן אומרים "לשם יחוד", אבל אומרים את זה לפני כן, כי אסור להפסיק בין "מוציא" ל"מצה", ואז לוקחים את המצות הקדושות בידיים, וזוהי היטב "מה זה מצות? 'א שטיק אלקות'!"... וכשיחת רבינו ז"ל: "כְּשֶׁאוֹחֲזִים מִצָּה בְּיָדִים - אוֹחֲזִים אֶת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּחָהּ, כְּבִיכּוֹל, בְּיָדִים" [ואמר בזו הלשון: "אֲזַי מִ'הַאֲלֵט מִצָּה אֵין דָּעַר הָאֲנֵד, הַאֲלֵט מִעֵן גָּאט אֵין דָּעַר הָאֲנֵד"].

וההלכה היא, שכשעושים את ברכת "המוציא", צריכים לאחוז את שלושת המצות - ה"כהן" למעלה, ה"ישראל" למטה, ובאמצע החצי של ה'יחץ', כי

הָזֶה וְהָאוֹרוֹת הָאֵלּוּ יִכְנָסוּ בְּתוֹכִי!".

ונזכיר עוד הפעם, שאכילת המצה זה המאכל היחיד שנשאר לנו שהמאכל בעצמו הוא מצוה, וזה נכנס בתוכנו ממש! כל לעיסה, כל חתיכה, זה עוד אמונה! עוד רפואה! עוד דביקות להקב"ה!

ואח"כ אוכלים את ה'מרור' [ואת זה אוכלים בלי הסיבה], ואז צריכים לזכור דברי רבינו (ספר המדות, אות ממון, סעיף לה): **'בְּיַת מְרוֹר שְׂאוּכָלִים בְּפֶסַח - מְסַגֵּל לְפִרְנָסָה'**; זה אמנם קצת חריף^[1], אבל בזה מתקיים מה שהזכרנו בעניין 'כרפס', שבו מכוונים **"לפטור את המרור"** של כל השנה, שלא נצטרך להגיע ל"מרור", ונזכה לפרנסה בשפע בלי מרירות! שנזכה כבר לצאת מכל ה"מוות" - מְרוֹר גימטריא מֶן^[2], **פעם ולתמיד נגרש לגמרי את המרור הזה!** נראה שהפה שלנו יהיה **פֶּה חַיִּים** - פ"ה ס"ח, ולא פה של מוות ח"ו... זו עבודת האדם בעת אכילת מרור, שיזכה שירום את עצמו מכל הקטנות המוחין שלו!

ואח"כ **'כורך'** - שאז עושים את ה"סנדוויץ' הקדוש", ואומרים: **זָכַר לְמִקְדָּשׁ כְּהֶלֶל, כֵּן עָשָׂה הֵלַל בְּזֶמַן שְׁבִית'**

הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, הָיָה כּוֹרֵךְ פֶּסַח מְצָה וּמְרוֹר, וְאוֹכֵל בִּיחָד, לְקָיָים מֵה שְׁנֵאָמַר (במדבר ט, יא) **"עַל מִצּוֹת וּמְרִירִים יֵאָכְלוּ"**; כורכים את המצה והמרור ביחד, וזה ענין של המתקת הדינים, שהמרור נמצא בתוך המצות, וזו כבר המתקה גמורה! ואת זה אוכלים בהסיבה, זוכים לאכול עוד כזית מצה! הזדמנות נוספת שיכולין **לפעול בה ישועות ורחמים גדולים!**

ואח"כ **'שולחן עורך'** - מגיעה סעודת יו"ט, ו"שְׁלַחַן עוֹרֵךְ" מזכיר ענין של **"שְׁלַחַן עוֹרֵךְ" - שאדם יזכה בעזרת השם כל השנה ללמוד 'שולחן עורך', וכמו שרבינו רצה, שנתמיד בלימוד הלכות בכל יום, וזה ה"שולחן עורך" שאנחנו עושים כליל פסח!**

ואוכלים את הסעודה מתוך שמחה, וגם אם חסר איזה מלח או פלפל בתבשילים [כל אחד כפי מנהגו, לא כולם משתמשים בכל מיני תבלינים], אתה אומר **"הכל טעים! אילו מאכלים טעימים!"**... לזכור היטב שבכל ליל הסדר צריכים לקיים: **"הֲרִיזָה מִשֶּׁכַּח" - שבחים! מחמאות! הכל הכי טוב! זה נקרא שקיימת "שולחן עורך" כמו שצריך!**

י. לא מוכרחים לאכול ממש את כל הכזית עם החריפות, כי עם 'חסה' ג"כ יוצאים יד"ח, ובזה מכוונים שהקב"ה יחוס עלינו שלא נצטרך להגיע אל המרידות הגדולה הזאת... ואכן, גם ה'חסה' בסופה נעשית מרה, ועם כל זאת המנהג לשים קצת חזרת על החסה, ולא מוכרחים לשים כ"כ הרבה עד שאדם לא יוכל לסבול את זה... שמים קצת לטעום את הטעם.

בכל יו"ט, וממשיכים: "יום שְׁפָלוֹ אֶרֶץ, יום שְׁצַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם, וְנִהְיִים מִזֵּי הַשְּׂכִינָה" - מזכירים פה דבר כ"כ נפלא, שנזכה ליום "שְׁצַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם" - שזה ענין של מוחין גודלים ומקיפים [כמוסבר בדברי רבינו ז"ל], ומסיימים לבקש: "וְיֵהִי חֵלְקֵנוּ עִמָּהֶם" - שנזכה שיהיה חלקנו עמהם! **שנזכה להתקרב לצדיקים, ונזכה לכל זה יחד עם הצדיקים!**

ואחר שגומרים ברכת המזון, שותים את הכוס השלישי, ולפני כן אומרים "לשם יחוד" בפה מלא, ומברכים "בורא פרי הגפן" - נותנים תודה להקב"ה, וכבר מתקרבים אל הגאולה... כי ד' הכוסות הן כנגד ד' לשונות של גאולה - "וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּתְחַת סִבְלַת מִצְרַיִם וְהֵצַלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֶבְדָּתָם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה: וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם", נמצא שבכל כוס - מתקרבים יותר לגאולה!

ואח"כ אומרים "שִׁפְךָ חֲמָתְךָ", ומקודם פותחים את הדלת לאליהו הנביא בהרחבה... שזה דבר נפלא שפותחים את הדלת, ואפילו בברית מילה - שידוע העניין שאלהו הנביא מגיע לכל ברית מילה, לא מובא שצריכים לפתוח את הדלת... אמנם מכינים כסא לאליהו הנביא, אבל לא פותחים לו את הדלת [אלהו הנביא כבר נכנס הוא יודע איך להיכנס...], ואכן מי שידוע שאלהו

ואז מגיע "צפון" - שזה השיא של ליל הסדר, שאדם זוכה שהוא נפטר מן הכעס לגמרי, ועכשיו יתקיים אצלו "וּצְפוּנָה תִּמְלֹא בְטָנָם", בבחינת (תהלים לא, כא) "מִה רַב טוֹבָה אֲשֶׁר צִפְנָה לִירֵאָה" - זה יתקיים אצלו! עכשיו יקבל הכל! עכשיו מקבלים את כל ההשפעות הטובות!

ומיד אח"כ: 'ברך' - תברך ברכת המזון בשמחה, ואפילו אם כל השנה אתה מברך בזריזות ובשקט, בליל פסח תברך ברכת המזון מילה במילה מתוך ההגדה! ותצרף גם את הילדים יחד איתך, וישירו את זה ביחד [עפ"י רוב הילדים יודעים שיר בברכת המזון], מילה במילה! הרי ברכת המזון היא חלק מההגדה, וזו מצות עשה מדאורייתא - לברך ברכת המזון, ותגיד את זה בשמחה - כל מילה!

ובתוך ברכת המזון אומרים "יעלה ויבוא", ומכוונים ביותר ב"הֲרַחֲמֵן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב", כי לזה אנו מכינים את עצמנו עכשיו, כי בעוד כמה דקות נכנס אליהו הנביא... וכבר מבקשים: "הֲרַחֲמֵן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב וְיִבְשֹׁר לָנוּ בְּשׁוּרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנִחְמוֹת".

וכן אומרים אז 'הרחמן' מאד מיוחד, שאומרים אותו פעם אחת בשנה, והוא מאד מרגש, וכך אומרים: "הֲרַחֲמֵן הוּא יְנַחֵלֵנוּ יוֹם שְׁפָלוֹ טוֹב" - שאת זה אומרים

הנביא יושב שם - הוא מבקש מאליהו הנביא מה שצריכים... אבל לא פותחים לו את הדלת, ובליל פסח פותחים לו את הדלת באמירת "ברוך הבא"^[פ], ועכשיו בליל הסדר איננו מתביישים שאליהו הנביא ייכנס לבית שלנו... זכינו עכשיו לבית קדוש, ואנחנו לא מתביישים שאליהו הנביא ייכנס בתוכו!

ואז גומרים את החלק השני של ההלל, ועוד הפעם: מי שיכול לשיר - אשרי לו! כמה נפלא להגיד את ההלל בשירה וזמרה! ולומר את זה מילה במילה, כפה מלא ובקול רם!

ואח"כ אומרים "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" [וזה נקרא "הלל מצרי"], וצריכים להתעורר מאד בפרט במילים "לעשה נפלאות גדולות לבדו", שבאלו המילים הבעש"ט הקדוש פעל ישועה גדולה והצלה לכל יהודי איסטנבול, וכידוע כל הסיפור שמספרים בשביעי של פסח, שאף-אחד לא ידע מזה - אלא רק הקב"ה! באותו חג הפסח ריחפה גזרה נוראה מעל יהודי העיר איסטנבול, שרצה השולטן לגרש את כולם אל הלא-נודע, וזה היה אמור להיות למחרת בבוקר - ביו"ט ראשון של פסח, והבעש"ט הקדוש ראה מה שקורה, וחזר שוב ושוב על מילים קדושות אלו - "לעשה נפלאות גדולות לבדו", אף שכולם

אם אליהו הנביא יגיע באמצע השנה לתוך הבית - זו קצת בושה... יש מהפכה בבית, ולא מסודר וכו', אבל בליל פסח פותחים את הדלת ו"אלהיו הנביא, בא בכבוד... בא ותראה מה שנעשה כאן, תראה איך עשינו ברוך ה' את הסדר הקדוש, וגם הכנו לכם כוס - כוס של אלהיו הנביא, זה כוס רק בשבילכם!"...

וכמובן, אם אליהו הנביא בא - אל תהיה בטלן! אם אליהו הנביא נמצא שם - תבקש ממנו! זה חלק מעניין ההגדה - "שעונים עליו דברים הרבה", יענו לך!

ואז מבקשים: "שפך חמתך על הגוים" - 'רבונו של עולם, ראה מה ההבדל בינינו ובין הגוים, שפך חמתך על הגוים שיקבלו את הסוף שלהם!'... "שפך עליהם ועמך וחרון אפך ושיגם!" ומסיימים: "תרדף באף ותשמידם", מבקשים מהקב"ה: תרדוף אותם "באף" - באותה "אף" שהיינו

כ. גם בברית מילה המנהג להגיד "ברוך הבא, ברוך הנימול לשמונה" לילד הנימול, וכן אומרים אז "ברוך הבא" לאלהיו הנביא, אבל לא מובא שפותחין את הדלת.

לעשות ברכה אחרונה [כנדפס בהגדה].

ואח"כ מגיע 'נְרָצָה', "נְרָצָה" אותיות "הַרְצֵן" [וכן בגימטריא "רצון" עם הכולל], ואומרים: "חֲסֵל סְדוּר פֶּסַח כְּהִלְכְּתוֹ כְּכָל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקְתּוֹ כְּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדְרֵי אוֹתוֹ בְּזֶזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ"; ואם שמתם לב בפיוטים לשבת הגדול שאמרנו בשבת הקודמת, הרי הפיוט הזה מקורו משם, והעניין אמור שם בסיום כל הלכות הפסח שאומרים בפיוטים, ומבקשים: "כְּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדְרֵי אוֹתוֹ" בסדר הלכותיו, "בְּזֶזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ" - שנגיע לליל הסדר ונקיים כל זאת!

וכשאומרים את הפיוט הזה בסיום ליל הסדר, מבקשים: רבונו של עולם, 'כְּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדְרֵי אוֹתוֹ' עכשיו בליל הסדר, 'בְּזֶזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ' בביאת משיח צדקנו שיבוא בקרוב בימינו יחד עם אליהו הנביא, ונזכה שייבנה ביהמ"ק, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים בעזרת השם יתברך! שמשח יבוא בקרוב, ותהא הגאולה השלימה!

כבר נרדמו - בתו אדל, ר' הערש סופר, והזוג האורחים, והבעש"ט ממשיך שוב ושוב: "לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבִדּוֹ", ופעל ישועה שלימה! אז גם אנחנו ננסה לפעול ישועות לנו ולכל ישראל... אם כבר נפתח הפתח של הישועות והניסים ע"י הבעש"ט הקדוש - כבר יש לנו כוח ג"כ להיכנס שם... וכמו שאומר הרבי ר' אלימלך זי"ע, שאמנם כדי שאנחנו נפתח את הפתח בפעם ראשונה - זה לא כ"כ קל... אדם צריך להיות צדיק גדול בשביל לזכות לזה... אבל כבר נפתח הפתח - הבעש"ט כבר פתח את הפתח - אנחנו יכולים ג"כ לפעול ישועות גדולות...

ואז גומרים את ההלל באמירת "נשמת", שזה ממש כמו בבוקר... אמנם אנחנו נמצאים באישון לילה - אולי כבר 2 או 3 בלילה... אבל עם "פְּרִיש" - טְרִיט! וכן אומרים "שוכן עד" וכו' - הכל כמו בתפילת שחרית... ומסיימים "ובכן ישתבח שמך לעד מלכנו", עד שגומרים עם ברכת "מלך מהולל בתשבחות", ואז שותים כוס רביעי, וצריכים לזכור